কোচ ৰাজবংশী জনজাতিৰ পৰম্পৰাগত গোৱালিনী নৃত্য- এটি অধ্যয়ন

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়, গুৱাহাটী চৌহদৰ

পৰিবেশ্য কলা, নৃত্য বিভাগৰ স্নাতকোত্তৰ মহলাৰ

চতুৰ্থ ষাণ্মাসিকৰ অন্তৰ্গত

৪০১ নং কাকতৰ বাবে দাখিল কৰা ক্ষুদ্ৰ গৱেষণা পত্ৰ

প্ৰস্তুতকৰ্তাঃ

শ্ৰী দেৱস্মিতা ৰায়

ৰোল নং- MA-PA-20/23

স্নাতকোত্তৰ চতুৰ্থ যাণ্মাসিক

পৰিৱেশ্য কলা বিভাগ, নৃত্য শাখা

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়,

গুৱাহাটী চৌহদ

তত্ত্বাৱধায়কঃ

ড° জয়শ্ৰী চৌধুৰী

সহকাৰী অধ্যাপিকা

পৰিৱেশ্য কলা বিভাগ

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়,

গুৱাহাটী চৌহদ

মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শঙ্কৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়
MAHAPURUSHA SRIMANTA SANKARADEVA VISWAVIDYALAYA
[Recognised Under Section 2(f) of UGC Act, 1956]
Srimanta Sankaradeva Sangha Complex, Haladhar Bhuyan Path,
Kalongpar, Nagaon, PIN-782001, Assam, India

CIRTIFICATE OF SUPERVISER

This is to certify that Ms. **Debosmita Ray** student of Performing Arts 4th Semester bearing Roll No. **MA/PA- 20/23** with Registration No. **MSSV-0020-013-01482** of **2023,** Mahapurusha Srimanta Sankaradeva Viswavidyalaya, Guwahati Unit has successfully carried out her dissertation entitled **"কোচ ৰাজবংশী জনজাতিৰ পৰম্পৰাগত গোৱালিনী নৃত্য- এটি অধ্যয়ন"** as a student researcher under my supervision and guidance for the Partial fulfillment of the requirement for the award of the degree of **Master of Arts in Performing Arts (Dance).**

The work reported in this research has not been submitted elsewhere. I wish her all the very best for her future endeavor.

Dr. Jayashree Chowdhury
Assistant Professor
Department of Performing Arts
MSSV

কৃতজ্ঞতা পত্ৰ

"কোচ ৰাজবংশী সকলৰ পৰম্পৰাগত গোৱালিনী নৃত্য এটি অধ্যয়ন" শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোতে মোক সহায় কৰা সকলো ব্যক্তিলৈ আন্তৰিক কৃতজ্ঞতা জনালোঁ।

গৱেষণা পত্ৰখন প্ৰস্তুত কৰোতে তত্বাবধায়কৰ দায়িত্বত থকা মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰিৱেশ্য কলা বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপিকা ড° জয়শী চৌধুৰী বাইদেউৰ নাম প্ৰথমতে লবই লাগিব, বিষয়বস্তু বাচনী কৰাৰ পৰা গৱেষণা কাৰ্য্য সম্পূৰ্ণ কৰা লগতে গৱেষণা কৰাৰ সময়ত বিভিন্ন পৰামৰ্শ আগবঢ়োৱালৈকে যি সহাৰি জনালে তাৰ বাবে বাইদেউৰ ওচৰত মই চিৰ কৃতজ্ঞৰ লগতে বিভাগীয় মুৰব্বী অধ্যাপক ড° নিৰঞ্জন কলিতা চাৰক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ এই বিষয়বস্তু বাচনি কৰাৰ পৰা আদি কৰি বিষয়টোৰ ওপৰত থকা জ্ঞানৰ ওপৰত অশেষ সহায় আৰু শিক্ষা প্ৰদান কৰিছে। লগতে বিভাগৰ নৃত্য শাখাৰ সহঃ অধ্যাপিকা শ্ৰদ্ধাৰ দ্বোৰেলদিতা তামুলি বাইদেউৰ লগতে বিভাগৰ সমূহ চাৰ বাইদেউক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিলোঁ। মোৰ এই কামত মোৰ শ্ৰেণী সহপাঠীৰ লগতে অগ্ৰজ সকলৰ পৰাও যথেষ্টখিনি সহায় লাভ কৰিছোঁ লগতে এই বিভাগৰ ২০১৮ - ২০২০ বৰ্ষৰ অগ্ৰজ শ্ৰদ্ধাৰ মৌচুমী বৰা বা'ক ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিছোঁ মোৰ বিষয় বস্তুটো সূচীপত্ৰ বনোৱাৰ পৰা অসমৰ বিভিন্ন জনগোষ্ঠীৰ বিষয়ে বিশেষভাৱে সহায়ৰ লগতে শিক্ষা প্ৰদান কৰি মোক অধিক লাভবান কৰিছে এই গৱেষণী পত্ৰখন বনাওতে মোৰ পৰিয়ালৰ মুনমুন ৰায় (পেহী) আৰু মায়ে যথেষ্টখিনি সহায়ৰ লগতে বিশেষভাৱে উৎসাহ যোগাইছে। লগতে ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিব লাগিব মোৰ গুৰু শ্ৰীযুত বাবলু চন্দ্ৰ ৰায় দেৱক, তেখেতৰ বহুমূলীয়া সময় মূল বিষয়বস্তুত বিশেষভাৱে অৰিহনা যোগাইছে। ধন্যবাদ জ্ঞাপন কৰিব লাগিব শ্ৰদ্ধাৰ ৰোণাল্ড ঘোষ বৰুৱা দাদা, শ্ৰদ্ধাৰ মায়া ৰানী ৰায় বৌৰ লগতে শ্ৰদ্ধাৰ উত্তম কুমাৰ ৰায় দাদাক। তেওঁলোকে বিষয়বস্তুৰ ওপৰত মোক যথেষ্টখিনি জ্ঞান প্ৰদান কৰিছে। ফোন যোগে যোগযোগ কৰা শ্ৰদ্ধাৰ মানসী দেৱী বাইদেউৰ লগতে শ্ৰদ্ধাৰ দুলাল চন্দ্ৰ ৰায় ডাঙৰীয়াক। এইচেগতে তেওঁলোকক মনৰ পৰা শ্ৰদ্ধা আৰু কৃতজ্ঞতা জ্ঞাপন কৰিছোঁ।

স্থান ঃ- গুৱাহাটী

পৰিৱেশ্য কলা বিভাগ, নৃত্য শাখা

ৰোল নং ঃ- MA - PA - ২০/২৩

কাকত নং ঃ- ৪০১

ঃ সূচীপত্ৰ ঃ

প্ৰথম অধ্যায় — পৃষ্ঠা ১ ৰ পৰা ৪

১.০০ অৱতৰনিকা

১.০১ গৱেষণাৰ বিষয় পৰিচয়

১.০২ গৱেষণাৰ লক্ষ আৰু উদ্দেশ্য

১.০৩ গৱেষণাৰ প্ৰয়োজনীয়তা

১.০৪ পূৰ্বকৃত্য অধ্যয়ন

দ্বিতীয় অধ্যায় — পৃষ্ঠা ৫ ৰ পৰা ২২

২.০০ অসম আৰু অসমৰ জনজাতি

২.০১ অসমত বাস কৰা কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ ইতিবৃত্তি

২.০২ গোৱালিনী নৃত্যৰ উৎপত্তি আৰু বিকাশ

তৃতীয় অধ্যায় — পৃষ্ঠা ২৩ ৰ পৰা ২৭

৩.০০ পৰিসৰ

৩.০১ ধুবুৰী জিলাৰ লোক পৰিৱেশ্য কলাসমূহ

৩.০২ ধুবুৰী জিলাত প্ৰচলিত গোৱালিনী নৃত্যৰ উৎপত্তি আৰু বিকাশ

৩.০৩ ধুবুৰী জিলাত প্ৰচলিত কোচ ৰাজবংশী জনজাতিৰ গোৱালিনী নৃত্য - এক অধ্যয়ন

চতুৰ্থ অধ্যায় — পৃষ্ঠা ২৮ ৰ পৰা ৩৯

৪.০০ গোৱালিনী নৃত্যৰ বৈশিষ্ট্য

৪.০১ গোৱালিনী নৃত্য পৰিৱেশনৰ পাৰিবেশিক দিশ

৪.০২ গোৱালিনী নৃত্য ব্যৱহাৰ কৰা গীত আৰু গীতৰ তাৎপৰ্য্য

৪.০৩ গোৱালিনী নৃত্যত ব্যৱহৃত আহাৰ্য্য

৪.০৪ গোৱালিনী নৃত্যত ব্যৱহৃত ছন্দ, তাল আৰু বাদ্যযন্ত্ৰ

পঞ্চম অধ্যায় — পৃষ্ঠা ৪০ ৰ পৰা ৪৩

৫.০০ সামৰণি

৫.০১ আলোক চিত্ৰ

৫.০২ গ্ৰন্থপঞ্জি

ঘোষণা পত্ৰ

এই পত্ৰৰ দ্বাৰা জনাও যে, “কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ পৰম্পৰাগত গোৱালিনী নৃত্য এটি অধ্যয়ন শীৰ্ষক গৱেষণা পত্ৰখন” মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়ৰ পৰিৱেশ্য কলা বিভাগৰ সহকাৰী অধ্যাপিকা ড° জয়শী চৌধুৰীৰ নিৰীক্ষণত সম্পাদনা কৰিছোঁ। এই ক্ষুদ্ৰ গৱেষণা পত্ৰখন বিশ্ববিদ্যালয়ত অথবা অন্য কোনো আনুষ্ঠানিক শিক্ষা গ্ৰহণত ব্যৱহাৰ নকৰোঁ বুলি স্বীকাৰ কৰিলোঁ।

শ্ৰী দেৱস্মিতা ৰায়
পৰিৱেশ্য কলা বিভাগ, নৃত্য শাখা
ৰোল নং ঃ- ২০/২৩
কাকত নং ঃ- ৪০১
মহাপুৰুষ শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱ বিশ্ববিদ্যালয়
গুৱাহাটী শাখা

তাৰিখ ঃ- ০২/০৭/২০২৫
স্থান ঃ- গুৱাহাটী

প্রথম অধ্যায়

১.০০ অৱতৰনিকা

অসম বাৰে-বৰণীয়া কৃষ্টি সংস্কৃতি ঐতিহ্যৰে চহকী আৰু সমৃদ্ধ।

'Culture'.... ১৮৬৫ চনত প্ৰথমবাৰৰ বা এডৱাৰ্ড টাইলৰে এই শব্দটো ব্যৱহাৰ কৰিছিল। Culture শব্দটো মূল হৈছে লেটিন ভাষাৰ 'কোল' ধাতুজাত colere বা cultura বা কুলতুৰা। ইয়াৰ অৰ্থ কৰ্ষণ।

লোক পৰিবেশ্য কলাই লোক সংগীত, লোকনৃত্য, লোকনাট্য আদি সামৰি লয়।

আমি সামাজিক প্ৰাণী; সমাজৰ বিভিন্ন ৰীতি-নীতি আদিৰ উপৰিও বিভিন্ন লোকাচাৰ, মৌখিক সাহিত্য, লোক নৃত্যত থাকে। বিভিন্ন ভৌগলিক দিশৰ পৰা বিভিন্ন জনগোষ্ঠীয় লোকাচাৰ, লোকনৃত্য আমি প্ৰত্যক্ষ কৰিবলৈ পাওঁ। সমাজত বাস কৰা লোকসকলৰ মৎ-চিন্তা, ভাৱ-ধাৰণা আৰু পৰিশীলিত আদৰ্শ বা ভিন্ন পৰিবেশন শৈলী আদিৰ বহিঃ প্ৰকাশেই হৈছে সংস্কৃতি।

নৃ-তাত্বিক Edward Burnett Tylor ৰে তেখেতৰ Primitire Culture. Vol-I নামৰ গ্ৰন্থখনত সংস্কৃতিৰ সংজ্ঞা এনেদৰে নিৰূপণ কৰিছে - "that complex whole which includes knowledge, belief, art, morals, law, custom and any after capabilities and habits acquired by man as a member of society." (Tylor 1920, P-1) অৰ্থাৎ সমাজৰ অংগীভূত সদস্যৰূপে আহৰণ কৰা জ্ঞান, বিশ্বাস, কলা, ৰীতি-নীতি, আচাৰ-ব্যৱহাৰ, উৎসৱ-অনুষ্ঠান, আইন-কানুন, নৈতিকতা, অভ্যাস আৰু অন্যান্য সামাজিক কাৰ্যৰ সামগ্ৰিক ৰূপেই সংস্কৃতি।

আমেৰিকান নৃ-তত্ববিধ Melville J. Herskovits য়ে তেখেতৰ Man and his works : The Science of Cultural Anthropology শীৰ্ষক গ্ৰন্থখনত সংস্কৃতি সম্পৰ্কে এনেদৰে কৈছে - "Culture is the man made part of the environment," (Herskorits; 1948, p-17) অৰ্থাৎ মানুহৰ দ্বাৰা সৃষ্ট পাৰিপাৰ্শ্বিক অংশই সংস্কৃতি।

পৰম্পৰাগত লোকনৃত্য বা কলাসমূহৰ মাজেৰে এখন সমাজ বা ৰাজ্য তথা দেশ এখনৰ সাংস্কৃতিক ধাৰাটোক স্বৰূপ আৰু গৌৰৱময় ইতিহাস প্ৰতিফলিত হয়।

অসমৰ পৰম্পৰাগত লোকনৃত্য বুলিলে প্ৰথমেই বিহু নাচৰ কথা মনলৈ আহে যি এতিয়া জগত সভালৈ অনা হৈছে। বিহু অসমৰ স্বাভিমান, আৱেগ, প্ৰাণ, আমাৰ গৌৰৱময় পৰিচয়। বিহুৱে অসমীয়া সমাজখনক সমন্বয়ৰ বান্ধোনেৰে বান্ধি ৰাখিছে।

ঠিক তেনেদৰে অসমৰ পৰম্পৰাগত লোকনৃত্য বহুতো আছে - বড়োসকলৰ বাগুৰুম্বা, চাহ জনজাতি সকলৰ ঝুমুৰ, দেওধনী নৃত্য, কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ গোৱালিনী নৃত্য ইত্যাদি।

১.০১ গৱেষণাৰ বিষয় পৰিচয় -

কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ গোৱালিনী নৃত্যই কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ জীৱন-ধাৰণ, সামাজিক লোকাচাৰ আদি প্ৰতিফলিত কৰি তেওঁলোকৰ পৰিচয় দাঙি ধৰাৰ উপৰিও সাংস্কৃতিক ভাৱে গৌৰৱান্বিত আৰু সমৃদ্ধ কৰি তুলিছে; যাৰ ফলস্বৰূপে অসমৰ লোকনৃত্যত বিশেষ ভাৱে চিনাকি তথা অৰিহণা যোগাইছে। এই লোকনৃত্য অসমীয়া লোক সংস্কৃতিত এক সুন্দৰ সাংস্কৃতিক ঐতিহ্য বহণ কৰা সম্পদ।

গোৱালিনী নৃত্য কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ বাবে ই কেৱল বিনোদনমূলক নৃত্যই নহয়; তেওঁলোকৰ সমাজ ব্যৱস্থাৰ কৃষিভিত্তিক জন-জীৱন, ধৰ্মীয় বিশ্বাস তথা সামাজিক পৰিচয়ৰ প্ৰতিফলন। বিভিন্ন সামাজিক অঅনুষ্ঠান আদিত পৰম্পৰাগত সাজপাৰ পৰিধান কৰি এই নৃত্য পৰিৱেশন কৰা হয়, য'ত পৰম্পৰাগত গীত, বাদ্য আদি সংগত কৰি এই লোক নৃত্যক বিভিন্ন জাতি-জনজাতিৰ মাজত জনপ্ৰিয় কৰি তুলিছে। চহা জীৱনৰ কথা, প্ৰেম, সামাজিক ৰীতিৰ ভিন্ন দিশ সামৰি পৰিবেশন কৰা। অবিভক্ত গোৱালপাৰা, পশ্চিমবংগৰ ভিন্ন ঠাইত এই নৃত্যই প্ৰচলিত আছিল যদিও সময়ৰ গতিধাৰাত গোৱালিনী নৃত্য অসমৰ চুকে-কোণে পৰিৱেশন কৰা পৰিলক্ষিত হয় আৰু সমাদৃত হৈ পৰিছে।

১.০২ গৱেষণাৰ লক্ষ আৰু উদ্দেশ্য -

পচ্চিম অসমৰ এটি চহকী জনজাতি কোচ ৰাজবংশী সকলোৰ পৰম্পৰাগত 'গোৱালিনী নৃত্য' আৰু এই নৃত্যত পৰিবেশন শৈলী, ৰীতি-নীতি, সাজ-সজ্জা, বাদ্য-যন্ত্ৰ আদি সকলো দিশ সঠিকভাৱে অৰ্থাৎ বিভিন্ন পুথি, পুথিভৰাল সমূহ লগতে পশ্চিম অসমৰ বিভিন্ন ঠাইতে গৈ এই বিষয়ত চৰ্চা কৰি অহা লোকসকলৰ মতামত লৈ এক শুদ্ধ গৱেষণা পত্ৰ প্ৰস্তুত কৰা। যাৰ দ্বাৰা বিলুপ্তিৰ পথত হৈ যোৱা পৰম্পৰাগত লোক-নৃত্য সমূহৰ লগতে পৰিবেশন শৈলীৰ নীতি-নিয়ম সমূহৰ বিষয়ে সমাজক অৱগত কৰা লগতে নৱ প্ৰজন্মৰ মাজত প্ৰচাৰ কৰা।

১.০৩ গৱেষণাৰ প্ৰয়োজনীয়তা -

জনজীৱনৰ অন্তৰত উপচি পৰা আনন্দৰ ৰূপ-সমুজ্জ্বল আৰু ছন্দোময় প্ৰকাশে হ'ল-'লোকনৃত্য'। গোৱালিনী নৃত্য গৱেষণাৰ প্ৰয়োজনীয়তা বিষয়টো বহু গুৰুত্বপূৰ্ণ, বিশেষকৈ যিহেতু এই নৃত্য কোচ-ৰাজবংশী সমাজৰ এক পৰম্পৰাগত সাংস্কৃতিক ঐতিহ্য। তলত এই গৱেষণাৰ প্ৰয়োজনীয়তা কেইটামান দিশত ব্যাখ্যা কৰা হৈছে।

১. সাংস্কৃতিক পৰিচয় সংৰক্ষণ -

গোৱালিনী নৃত্য কোচ-ৰাজবংশী জাতিসমূহৰ নিজস্ব পৰম্পৰা, যাৰ জৰিয়তে তেওঁলোকৰ ধৰ্ম, জীৱনদৰ্শন, আৰু ইতিহাস প্ৰকাশ পায়। এই নৃত্যৰ গৱেষণাৰ জৰিয়তে এই অনন্য সাংস্কৃতিক পৰিচয় সংৰক্ষণ কৰিব পাৰি।

২. লোকসংস্কৃতিৰ নথিভুক্তিকৰণ -

এই নৃত্যৰ সংগে জড়িত আৱশ্যকীয় পৰম্পৰাগত জ্ঞান (যেনে ঃ সংগীত, পোষাক, আখ্যান, ধৰ্মীয়উপাদান) লিখিতভাৱে নথিভুক্ত কৰা অত্যন্ত প্ৰয়োজন। গৱেষণাৰ মাধ্যমে এই লোকজ্ঞান দলিল আকাৰত সংৰক্ষণ হ'ব।

৩. নতুন প্ৰজন্মলৈ প্ৰেৰণা -

গৱেষণাৰ মাধ্যমে গোৱালিনী নৃত্যৰ মুল্যৱান দিশসমূহ নতুন প্ৰজন্মলৈ প্ৰেৰণ কৰিব পাৰি। ইয়্যতকৈ সংগঠিত আৰু বৈজ্ঞানিকভাৱে উপস্থাপন কৰিলে ইয়াৰ প্ৰচাৰ আৰু উৎসাহ বাঢ়িব।

৪. একাডেমিক মূল্য আৰু শিক্ষাৰ ক্ষেত্ৰ -

এই নৃত্যৰ গৱেষণাই স্নাতক/স্নাতকোত্তৰ স্তৰৰ লোকসংস্কৃতি, নৃত্যশাস্ত্ৰ বা নৃত্যনাট্য বিষয়া অধ্যয়নৰ বাবে এটা গুৰুত্বপূৰ্ণ তথ্যভাণ্ডাৰ ৰূপে কাম কৰিব।

৫. সামাজিক-অৰ্থনৈতিক দিশৰ উন্নয়ন -

গোৱালিনী নৃত্য গৱেষণাৰ জৰিয়তে পৰ্যটন, সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান আদিৰ সংযোগ ঘটাই স্থানীয় শিল্পীসকলক উপাৰ্জনৰ সুযোগ দিব পাৰি।

৬. লুপ্ত হোৱাৰ পৰা ৰক্ষা -

যিহেতু বহু পৰম্পৰাগত নৃত্য এতিয়া হ্ৰাস পাইছে, তেনেস্থলত গোৱালিনী নৃত্যৰ ক্ষেত্ৰতো একেধৰণৰ সংকট দেখা দিছে। গৱেষণাই ইয়াক লুপ্ত হোৱাৰ পৰা ৰক্ষা কৰিব পাৰে।

গোৱালিনী নৃত্য কেৱল এটা শিল্প নহয়, ই এটা জাতিগত, ধৰ্মীয় আৰু সাংস্কৃতিক সত্তাৰ প্ৰতীক, সেয়ে ইয়াৰ গৱেষণা কৰা মানে হৈছে ঐতিহ্য সংৰক্ষণ, গৌৰৱৰ পুনৰোত্থান, আৰু এক উন্নত সাংস্কৃতিক ভাৱিষ্যতৰ দিশে আগবাঢ়া।

১.০৪ পূৰ্বকৃত্য অধ্যয়ন -

গোৱালিনী নৃত্যৰ পূৰ্বকৃত্য অধ্যয়ন বিষয়টো অসমীয়া লোকনৃত্যৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ অধ্যয়ন ক্ষেত্ৰ। এই অধ্যয়নত গোৱালিনী নৃত্য আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে কৰা আচাৰ-অনুষ্ঠান, প্ৰস্তুতি, ধৰ্মীয় বা সাংস্কৃতিক অনুশাসনসমূহৰ আলোচনা কৰা হয়।

কোচ-ৰাজবংশী সকলৰ পৰম্পৰাগত গোৱালিনী নৃত্যৰ পূৰ্বকৃত্য অধ্যয়ন -

গোৱালিনী নৃত্য হৈছে উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ বিশেষকৈ অসম আৰু পশ্চিমবঙ্গৰ উত্তৰভাগত বাস কৰা কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ এটি পৰম্পৰাগত লোকনৃত্য। এই নৃত্যটো কৃষিভিত্তিক সমাজৰ ধৰ্মীয় আৰু সাংস্কৃতিক অনুষঙ্গত বিকাশ পাইছে। এই নৃত্য মূলত কৃষি, ৰাধা-কৃষ্ণৰ লীলা, দৈৱ-উপাসনা আৰু সমাজজীৱনৰ বিভিন্ন দিশৰ লগত জড়িত। গোৱালিনী নৃত্যৰ সুষ্ঠু অনুশীলনৰ বাবে ইয়াৰ পূৰ্বকৃত্য (preliminary ritual or preparations) অতি গুৰুত্বপূৰ্ণ। তলত ইয়াৰ পূৰ্বকৃত্য অধ্যয়ন দিয়া হৈছে -

১. দিন নিৰ্ধাৰণ আৰু স্থান নিৰ্বাচন -

গোৱালিনী নৃত্য সাধাৰণতে ধৰ্মীয় উৎসৱ, বিশেষকৈ মণষা পূজা, কৃষ্ণ জন্মাষ্টমী, অথবা বাসন্তী পূজা আদি উপলক্ষে অনুষ্ঠিত হয়।

অনুষ্ঠানৰ স্থান - মঠ, থান, মণ্ডপ বা খোলা মাটিত - সাবধানে নিৰ্বাচন কৰা হয়। পৰিৱেশ পবিত্ৰ আৰু বিশুদ্ধ কৰি তোলে।

২. দেৱতা আৰাধনা -

নৃত্য আৰম্ভ কৰাৰ আগতে ঠাকুৰঘৰত বা মণ্ডপত গোঁসাই (শ্ৰীকৃষ্ণ) আৰু অন্যান্য লোকদেৱতা যেনে মনসাদেৱী বা ধৰ্মঠাকুৰক পূজা কৰা হয়।

এই পূজাৰ লগত আঁতি, ধূপ, দীপ, ফুল, চন্দন আৰু প্ৰসাদৰ ব্যৱস্থা থাকে।

৩. নৃত্যাংগন প্ৰস্তুতকৰণ -

যি ঠাইত নৃত্য হ'ব, সেই ঠাই আগতকৈ পৰিষ্কাৰ কৰি গোময়-পানীৰে লেপি পবিত্ৰ কৰা হয়।

কেতিয়াবা মাটি ভৰ্তি কৰি মঞ্চ ৰূপে সাজ কৰা হয়।

৪. নৃত্যৰ অংশবিভাজন আৰু অনুশীলন -

নৃত্য আৰম্ভ হোৱাৰ আগতে প্ৰতিটো অংশ - পুৰাণ কাহিনী, কৃষি-কাৰ্য্য, গাভৰুৰ লীলা আদি - অনুশীলন কৰা হয়।

এজন বুঢ়া বা অভিজ্ঞ ব্যক্তি ("গোঁসাই") এই অনুশীলন পৰিচালনা কৰে।

৫. সামাজিক অনুমতি আৰু অংশগ্ৰহণ -

সমাজৰ বয়োজ্যেষ্ঠ, মঠৰ সন্ন্যাসী বা গাওঁবুঢ়াৰ অনুমতি গ্ৰহণ কৰা হয়।

পুৰুষ আৰু মহিলা উভয়ে অংশ লয়, যদিও মূলতঃ মহিলা-নৃত্যকাৰীহে আধিক্যত থাকে।

দ্বিতীয় অধ্যায়

২.০০ অসম আৰু অসমৰ জনজাতি -

অসম বহুতো জনজাতিৰ বাসস্থান, যাৰ নিজা নিজা ভাষা, সংস্কৃতি আৰু পৰম্পৰা আছে। এই জনজাতিবোৰৰ মাজত বড়ো, কাৰ্বি, মিছিং, ৰাভা, ডিমাচা আদি উল্লেখযোগ্য। অসমৰ জন-সংস্কৃতি এই বিভিন্ন জনজাতিসমূহৰ সংমশ্ৰণত গঠিত।

অসমৰ জনজাতি সমূহক ঘাইকৈ দুটা ভাগত ভাগ কৰিব পাৰি।

১. প্ৰাচীন জনজাতি ঃ

এই সকল জনজাতি বহু পূৰ্বৰে পৰা অসমত বসবাস কৰি আহিছে। যেনে বড়ো, কাৰ্বি, ৰাভা, ডিমাচা, মিছিং আদি। তেওঁলোকৰ নিজস্ব ভাষা, সংস্কৃতি আৰু পৰম্পৰা আছে।

২. অন্যান্য জনজাতি ঃ

ইয়াৰ ভিতৰত আহোম, মৰাণ, চুতীয়া, কোচ ৰাজবংশী আদি জনগোষ্ঠীও আছে। এই জনজাতিসমূহৰ উপৰিও অসমত বিভিন্ন ধৰ্মৰ লোক বসবাস কৰে। এই সকলোবোৰ জনগোষ্ঠীৰ সংমিশ্ৰণেৰে অসমৰ সংস্কৃতি গঢ় লৈ উঠিছে।

অসমৰ জনজাতিসমূহৰ কিছুমান উল্লেখযোগ্য বৈশিষ্ট্য হ'ল

ভাষা ঃ

প্ৰতিটো জনজাতিৰ নিজা নিজা ভাষা আছে, যিবোৰৰ বেছিভাগ তিব্বত-বৰ্মীয় ভাষা পৰিয়ালৰ অন্তৰ্গত।

সংস্কৃতি ঃ

জনজাতিসমূহৰ নিজা নিজা পোছাক, খাদ্য, উৎসৱ, সংগীত, নৃত্য আদি আছে।

সামাজিক জীৱন ঃ

তেওঁলোকৰ সমাজ ব্যৱস্থা আৰু পৰিয়ালৰ গঠনো কিছু পৃথক।

অসমৰ জনজাতিসমূহৰ বিষয়ে অধিক জানিবলৈ আপুনি তলত দিয়া উৎস সমূহলৈ চাব পাৰে অসমৰ জনজাতি, অসমৰ সংস্কৃতি।

আহোম জনগোষ্ঠী ঃ

আহোম সকল অসমৰ এটি উল্লেখযোগ্য জাতি। আহোম সকল টাই জাতিৰ লোক। টাই সকল দক্ষিণ-পূব এছিয়াৰ এটি প্ৰধান জাতি। উজনি অসমৰ জিলা কেইখন এই আহোম সকলৰ প্ৰধান বসতিস্থল। খৃঃ পূঃ কেইবা শতিকাৰো আগতেই এওঁবিলাকৰ প্ৰব্ৰজন আৰম্ভ হয়। চীনদেশৰ সাৰুৱা উপত্যকা অঞ্চলেই যদিও টাই সকলৰ আদি বাসস্থান, তথাপি ভাষা আৰু সংস্কৃতি উভয় বিষয়তে আহোমসকলৰ ওপৰত চীনা সংস্কৃতিৰ প্ৰভাৱৰ মাত্ৰা নিচেই তাকৰ। চীন দেশত বিভিন্ন বংশৰ ৰজাসকলে সাম্ৰাজ্য স্থাপনৰ প্ৰচেষ্টা চলোৱাৰ লগে লগে টাই সকলৰ প্ৰব্ৰজন আৰম্ভ হয়। তথাপি দক্ষিণ চীনৰ য়ুন্নান প্ৰদেশত খৃষ্টীয় পঞ্চম-ষষ্ঠ শতিকামানলৈকে এওঁবিলাকে সুকীয়া ভাষা, সংস্কৃতি আৰু ৰাজ্য শাসনৰ প্ৰণালীৰে বসবাস কৰে। এই সময়তে টাই জাতিটো কেইবাটাও শাখাত ভাগ হৈ দক্ষিণ-পূব এচিয়াত বিয়পি পৰে (Linguistic Survey Of India Vol. II,

pp.59-60)। তাৰে এটা শাখাই উত্তৰ ব্ৰহ্মত ছশ বছৰমান ৰাজত্ব কৰাৰ পিছত চুকাফাৰ নেতৃত্বত পাটকাই পৰ্ব্বত পাৰ হৈ আহি ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত ৰাজ্য স্থাপন কৰেহি। এই ঠালটোৱেই কালক্ৰমত 'আহোম' নামেৰে জনাজাত হৈ পৰে আহোমসকলে নিজকে কিন্তু 'খাম-টাই' নামেৰেহে চিনাকি দিছিল।

ৰাজনৈতিক উচ্চাকাংক্ষাই চুকাফা নামৰ য়ুন্নানৰ এজন টাই কোঁৱৰক পশ্চিমৰ ফালে আগুৱাই আহি এখন নতুন দেশৰ শাসনকৰ্তা হ'বলৈ অনুপ্ৰাণিত কৰিছিল। ১২২৮ খৃষ্টাব্দত তেওঁ প্ৰায় ৯০০০ অনুগামীৰে সৈতে অসমত প্ৰৱেশ কৰে। উজনি অসমৰ শিৱসাগৰ জিলাত তেওঁলোকে প্ৰথম বসতি স্থাপন কৰে। মিত্ৰতা আৰু চুবুৰীয়া জাতিৰ সৈতে বৈৱাহিক সম্পৰ্ক স্থাপনেৰে তেওঁলোকে সফল ভাৱে এখন শক্তিশালী ৰাজ্যৰ ভেঁটি গঢ়িলে। কালক্ৰমত ওচৰ-চুবুৰীয়া বহু জাতিৰ লোক এই জাতিৰ লগত লীন গল। উদাহৰণস্বৰূপে, চুকাফাৰ অনুগামী সকলে অসমত আহি লগ পোৱা বৰাহী জাতিৰ লোক আজি অসমত পোৱা নাযায়। বৰাহীসকল সম্পূৰ্ণ ভাৱে তেওঁলোকৰ সৈতে মিলি গ'ল, প্ৰথম অহা টাই জাতিৰ লোকসকল আৰু পাছত তেওঁলোকৰ সৈতে মিলি যোৱা এই লোকসকলৰ বংশধৰ সকলকে আহোম বুলি কোৱা হয়। উজানি অসমৰ জিলা কেইখন এই জাতিৰ প্ৰধান বসতিস্থল।

কেওঁট বা কৈৱৰ্ত জনগোষ্ঠী -

সংস্কৃত শব্দ 'কৈবৰ্ত'ৰ পৰা কিৰত 'কেওঁট' শব্দৰ সৃষ্টি হৈছিল। অনাৰ্য্য আৰু অষ্ট্ৰিক-সংগোলীয় প্ৰজাতিৰ লোক এই কেওঁট সকল কৰ্ম অনুযায়ী পিছলৈ 'জালোৱা কেওঁট' আৰু 'হালোৱা কেওঁট' আদি উপগোটত বিভক্ত হৈছিল। উদাহৰণ স্বৰূপে, খেতি বাতি কাম কৰা বা খেতি বাতিৰ বাবে সঁজুলি বনোৱা লোক সকল হালৈ কেওঁট হ'ল আৰু পুৰণি কালত জীৱিকাৰ বাবে মাছ ধৰা কামৰ বাবে যিসকলে জাল, খালৈ আদি বনাই নিজৰ জীৱিকা নিৰ্বাহ কৰিছিল তেওঁলোক হ'ল জাল কেওঁট। 'হুজুৰী' উপাধীৰ এই লোকসকল 'জালোৱা কেওঁট' সম্প্ৰদায়ৰ লোক হয় বুলি বহুতো তথ্যৰ দ্বাৰা প্ৰমাণ পোৱা যায়। পুৰণি কালত হুজুৰী উপাধীৰ লোক সকল নামনি অসমৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকা আৰু আন নদীৰ আশে পাশে বাস কৰিছিল। নলবাৰী জিলাৰ বৰভাগ, বুকিয়া, বৰগাছা আদি ঠাইত হুজুৰী উপাধীৰ লোক বেছিকৈ পোৱা গৈছিল। কিন্তু বানপানীৰ কাৰণে তেওঁলোক পিছলৈ অসমৰ বিভিন্ন ঠাইলৈ নিজৰ বাসস্থানসলালে। নামনি অসমৰ কামৰূপ জিলাৰ মিৰ্জা, ডিমৌ, নলবাৰী জিলাৰ বৰগাছা, কমাৰকুছি, দৰং জিলাৰ মংগলদৈ, বাগছা জিলাৰ খাগ্ৰাবাৰী, তামুলপুৰ, বৰপেটা জিলা আদি ঠাইত হুজুৰী উপাধীৰ লোকসকলৰ বসতি দেখা যায়। প্ৰধানত 'হুজুৰী', 'হাজৰীকা', 'পাঠক', আৰু 'দাস' উপাধীৰ লোক সকল একে শ্ৰেণীৰ। উপগোট বা উপজাতি হিচাপে হুজুৰীসকল জাল কেওঁট সম্প্ৰদায়ৰ হিন্দু জনগোষ্ঠীৰ খিলঞ্জীয়া অসমীয়া লোক হয়।

অষ্ট্ৰিকসকলৰ অসম আগমণ -

অসমলৈ প্ৰথম আহে অষ্ট্ৰিক প্ৰজাতিৰ লোক, তাৰ পাছত আহে দ্ৰাবিড়, তাৰ পাছত আহে মংগোলীয় সকল আৰু তাৰ পাছত আহে আৰ্যসকল।

অষ্ট্ৰিকসকলৰ অসম আগমণ সম্পাদনা কৰক অষ্ট্ৰিক প্ৰজাতিৰ লোকসকল ভাৰতৰ দক্ষিণ-পশ্চিম অঞ্চলৰ সাগৰ পথেদি অসমত প্ৰৱেশ কৰিছিল। এই প্ৰজাতিৰ লোকসকল আছিল চুটি-চাপৰ আৰু ক্ষীণ, গাৰ বৰণ কলা, চুলিৰ ৰং তামবৰণীয় আৰু কেঁকোৰা। মূৰবোৰ দীঘল, নাক চেপেটা আৰু বহল। মুখ সৰু আৰু

থেক। এই মানুহবোৰৰ বৰ ঘন দাড়ি-গোঁফ আৰু শৰীৰত বহুত নোম আছিল। সাধাৰণতে পাহাৰৰ নামনি অংশত বা নামনি অসমত এই লোকসকলে বাস কৰিছিল। এনে আকাৰ-প্ৰকাৰৰ পুৰণি মানুহ এতিয়া পাবলৈ নাই। অসমৰ কেতবোৰ জাতি জনজাতি যেনে কেওঁট, চাওঁতাল, কুকি, মণিপুৰী, কছাৰী, মেঘালয়ৰ খাচী, জয়ন্তীয়া আৰু অৰুণাচল প্ৰদেশৰ ৰাংচু নামেৰে এটা জনজাতিৰ মাজত অষ্ট্ৰিক প্ৰজাতিৰ লোকসকলৰ কিছু মিল দেখা যায়। পণ্ডিতসকলৰ মতে, অষ্ট্ৰিকসকল হয়তো অসমৰ মাজেদি আহি উত্তৰ বংগ বা নেপাল আদি ঠাইলৈ গৈছিলনাইবা তেওঁলোকৰ ভালেমান লোক ইয়াত ৰৈ গৈছিল আৰু পাছত দ্ৰাবিড়ীয়সকল আহি অসম সোমোৱাত তেওঁলোকৰ সৈতে এই লোকসকল মিলি গৈছিল আৰু এতিয়া তেওঁলোকৰ মংগোলীয় লক্ষণেই বেছি। অষ্ট্ৰিক সকলেই অসমলৈ অহা প্ৰথম লোক বুলি ভাৱিবৰ থল আছে। কোনো কোনো পণ্ডিতৰ মতে দ্ৰাবিড়ীয় সকল অসমলৈ অহাৰ আগতে মধ্য উত্তৰ ভাৰতৰ দ্ৰাবিড় জাতিৰ এচাম লোক অসমলৈ আহিছিল যেনে দুম বা নাদিয়াল, কৈৱৰ্ত আৰু তেওঁলোক ব্ৰহ্মপুত্ৰ উপত্যকাত বাস কৰিছিল দুম বা নাদিয়াল সকলকো কৈৱৰ্ত বুলি মানা হয় যদিও আচলতে কেওঁট সকল হে প্ৰকৃত কৈৱৰ্ত আৰু অষ্ট্ৰিক-দ্ৰাবিড়ীয় মুলৰ লোক।

কাৰ্বি জনগোষ্ঠী -

সেউজীয়া পাহাৰৰ বুকুত বাস কৰা কাৰ্বি জনগোষ্ঠীৰ লোকসকল অসমৰ অন্যতম আদিম অধিবাসী। আগেয়ে তেওঁলোক মিকিৰ বুলি জনাজাত আছিল আৰু তেওঁলোকে বাস কৰা পৰ্বতীয়া জিলাখন মিকিৰ পাহাৰ নামেৰে জনা গৈছিল। কিন্তু বৰ্তমান তেওঁলোকক কাৰ্বি বুলিহে জনা যায় আৰু জিলাখনৰ নামো কাৰ্বি আংলং নামেৰে নামকৰণ কৰা হৈছে। কাৰ্বিসকলৰ মূলগোষ্ঠী ৫টা - ইংহি, ইংতি, টেৰাং, টেৰণ আৰু তিমুং। কাৰ্বি জনগোষ্ঠীৰ লোকসকল অসমৰ অন্যতম আদিম অধিবাসী চীনা তিব্বতীয় জনগোষ্ঠী। আগেয়ে তেওঁলোক মিকিৰ বুলি জনাজাত আছিল আৰু তেওঁলোকে বাস কৰা পৰ্বতীয়া জিলাখন মিকিৰ পাহাৰ নামেৰে জনা গৈছিল। কিন্তু বৰ্তমান তেওঁলোকক কাৰ্বি বুলিহে জনা যায় আৰু জিলাখনৰ নামো কাৰ্বি আংলং জিলা নামেৰে নামকৰণ কৰা হৈছে। কাৰ্বিসকল বিভিন্ন জিলাত সিঁচৰিত হৈ আছে যদিও কাৰ্বি আংলং মিকিৰ পাহাৰতে সংখ্যা গৰিষ্ঠ কাৰ্বি লোক থূপ খাই থকাতো ঐতিহাসিক প্ৰমাণ থকাত, এই জিলা কাৰ্বিসকলৰ স্বায়ত্ত্ব শাসিত জিলা হিচাপে পৰিগণিত হয়। অৱশ্যে ইয়াৰ বাবে কাৰ্বি সকলে সংগঠিত ৰূপত যুঁজ দিব লগা হৈছিল। ১৯৫২ চনৰ আগলৈকে সংযুক্ত মিকিৰ পাহাৰ জিলা নামেৰে নগাওঁ জিলৰ লগত সংযুক্ত আছিল। ইয়াৰ এটা অংশ শিৱসাগৰ জিলা আৰু খাচীয়া জয়ন্তীয়া জিলাৰ সৈতেও সংলগ্ন আছিল। বৰ্তমান কাৰ্বি আংলং জিলাখনেই কাৰ্বিসকলৰ মূল কৰ্মস্থলী। কাৰ্বিসকলৰ কৃষ্টি আৰু জীৱন দৰ্শনত খাছী ছিনটেং দৰ্শনৰ উপৰিও ভাৰতীয় হিন্দু দৰ্শনৰ প্ৰবাহ বিদ্যমান। 'ছাবিন আলুন' (কাৰ্বি ৰামায়ণ), 'হাঈ'মু আলুন', বনগীত, সাধুকথা, ফকৰা-যোজনা আদি বিভিন্ন লোক-সাহিত্যৰ সমলেৰে পোত খাই থকা কাৰ্বি সমাজখন সমগ্ৰ অসমৰ মাটিৰ সৈতে মিলি থকাতো এক অমূল্য সম্পদ। কাৰ্বিসকলৰ বাসস্থান হ'ল অসম, অৰুণাচল প্ৰদেশ, মেঘালয়, চীন, বাংলাদেশ আৰু থাইলেণ্ড। কাৰ্বিসকল অসমৰ অতি প্ৰাচীন জাতি। এওঁলোকক মিকিৰ বুলিও কোৱা হয়। অসমৰ উত্তৰ-পূৱ সীমান্তৰ পৰ্বতমালাৰ কোনোবা এটা, যাক কাৰ্বিসকলৰ আদি পুৰুষসকলে 'নং পিলাৰ' বুলিছিল-সেই নং পিলাৰ পাহাৰৰ পৰাই তেওঁলোকৰ উপৰি পুৰুষসকল অসমলৈ আহিছিল বুলি কাৰ্বিসকলে বিশ্বাস কৰে। তেওঁলোকে অসমত প্ৰথমে ডিমাপুৰৰ পৰা আৰম্ভ কৰি ডিফুলৈকে এই অঞ্চলৰ এটা পাহাৰত বসবাস বুলি

সেইসময়ৰ ঘটনাৰ পৰা অনুমান কৰিব পাৰি। কছাৰী ৰজাৰ ভিতৰত এই কাৰ্বি বা মিকিৰসকল থকা পাহাৰখন পৰিছিল বাবে কছাৰী ৰজাই তেওঁলোকক দাস হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰাৰ উপৰি নানান অত্যাচাৰ কৰিছিল। অসমত আহোমৰ শাসন হোৱাৰ পাছৰ পৰাহে কাৰ্বিসকল ভৈয়ামলৈ নামি আহে আৰু কালক্ৰমত আন আন জাতিসমূহৰ মাজত সোমাই পৰে।

কাৰ্বিসকলে জুইক 'মে' আৰু পানীক 'লাং' বুলি কয়। এওঁলোকৰ বিশ্বাস, এজন আদিম কাৰ্বিয়ে নিজৰ ঘৰৰ ভিতৰত জুই একুৰা ধৰি অহাত পত্নীয়ে সুধিছিল, "মে আকাৰ চ্ছংহয় বি কাং কক?" অৰ্থাৎ, "জ্বলা জুই কিয় নুনুমুৰাকৈ এৰি আহিছে?" সেই আদিম কাৰ্বি পুৰুষে 'মে আকাৰ বি' কৰাৰ কাৰণেই পাছলৈ তেওঁৰ বংশধৰ সকলক কাৰ্বি বোলা হয়।

ভাষা ঃ

সাধাৰণতে একোটা জাতিৰ নাম অনুসৰি তেওঁলোকৰ ভাষাটো নামাকৰণ কৰা হয়। ঠিক তেনেদৰে কাৰ্বিসকলে ব্যৱহাৰ কৰা ভাষাটো তেওঁলোকৰ জাতিটোৰ নাম অনুসৰি কাৰ্বি ভাষা বুলি কোৱা হয়। কাৰ্বি ভাষাটো চীন তিব্বতীয় মহাগোটৰ তিব্বত বৰ্মাৰ কুকি-চীন গোটৰ এটা ভাষা। কাৰ্বি ভাষাৰ বিভিন্ন উপভাষা বিভিন্ন ঠাইত দেখা যায় যদিও মূলত দুটা উপভাষা দেখা যায়। সেয়া হল কাৰ্বি আৰু ডিমৰীয়া কাৰ্বি। ডিমৰীয়া ৰাজ্য প্ৰাচীন কালৰে পৰা ৰাজনৈতিক, সামাজিক আৰু ভৌগোলিক ভাৱে পৃথক হোৱাৰ কাৰণে ডিমৰীয়া কাৰ্বি উপভাষাটো কিছু পৃথক হোৱা দেখা যায়। কাৰ্বি ভাষাৰ নিজা লিপি নাই। তেওঁলোকৰ বিভিন্ন গীত-মাত, সাধুকথা, ফকৰা-যোজনা আদি অসমীয়া লিপিতেই ব্যৱহৃত। তেওঁলোকে নিজৰ মাজত হোৱা কথা-বতৰাত অৰ্থাৎ ঘৰুৱা জীৱনত কাৰ্বি ভাষা ব্যৱহাৰ কৰে কিন্তু শিক্ষা-দীক্ষা, ব্যৱসায়-বাণিজ্য বা অন্যান্য কাৰ্য্যত অসমীয়া ভাষা ব্যৱহাৰ কৰে।

ভৌগলিক বিতৰণ ঃ

কাৰ্বিসকল মূলত অসমৰ কাৰ্বি আংলং জিলাত সংখ্যা গৰিষ্ঠতা দেখা যায়। কাৰ্বি আংলং জিলাৰ বাদেও অসমৰ কামৰূপ (ম), মৰীগাওঁ, নগাওঁ, শোণিতপুৰ, গোলাঘাট, ডিমা হাচাও, কাছাৰ, কৰিমগঞ্জ আদি জিলাত এওঁলোকৰ বসতি দেখা যায়। অসমৰ বাদেও অৰুণাচল, মেঘালয় আৰু নাগালেণ্ডটো কাৰ্বি সকলৰ বসতি আছে। ভাৰতবৰ্ষৰ বাদেও বাংলাদেশ আৰু ম্যানমাৰত কাৰ্বি মানুহৰ উপস্থিতিৰ উমান পোৱা যায়। ভৌগোলিক ভাৱে প্ৰায় ৯১ পূৱৰ পৰা ৯৪ পূৱ দ্ৰাঘিমাংশ আৰু ২৪ উত্তৰৰ পৰা ২৭ উত্তৰ অক্ষাংশৰ মাজত বিস্তাৰিত দেখা যায়।

খাদ্যভ্যাস ঃ

কাৰ্বি লোকসকলৰ প্ৰধান আহাৰ হৈছে ভাত, কুকুৰা চৰাই, গাহৰি, ছাগলী আদিৰ মঙহ কাৰ্বি লোকসকলৰ প্ৰিয় খাদ্য। এড়ীপলুৰ লেটা, শুকান মাছ আৰু শুকতি আদিও খাদ্য হিচাপে ব্যৱহাৰ কৰে। পূজা-পাৰ্বণ আদিত হৰ (মদ) নিতান্তই প্ৰয়োজনীয় আৰু সন্মানীয়।

ধৰ্ম ঃ

কাৰ্বিসকল সাধাৰণতে ধৰ্মভীৰু। তেওঁলোকৰ কোনো নিৰ্দিষ্ট ধৰ্ম আৰু মুক্তি নাই, অসংখ্য দেৱ-দেৱতা

তেওঁলোকে মানে। সেই দেৱতাসকলক সময় আৰু ঠাই অনুসৰি পৃথক পৃথক ভাৱে পূজা কৰে। কাৰ্বিসকলে পূজা কৰা কেইজনমান দেৱতা হৈছে - আৰনাম কেঠে (ডাঙৰ ঈশ্বৰ), পেঙ (ঘৰ দেউতি), মুক্রাং (মানুহক ৰক্ষা কৰা দেৱতা) আদি। তেওঁলোকৰ দেৱতাসকলৰ ভিতৰত নীলাচল কামাখ্যা দেৱীও অন্তৰ্ভুক্ত হৈ আছে। কাৰ্বিসকলৰ মাজত আদিম (animism), হিন্দু আৰু খ্ৰীষ্টান দুইবিধ ধৰ্মৰ মানুহ আছে। হিন্দুসকল বিভিন্ন দেৱ-দেৱীৰ উপাসক, তেওঁলোক পুনৰ্জন্মত বিশ্বাসী বাবেই মৃত ব্যক্তি, যেনে ককাকৰ নামেৰে নাতিৰ নাম আদি ৰাখে আৰু সেই মৃত ব্যক্তিজনে পুনৰ জন্ম লোৱা বুলি ভাৱে।

পূজা-পাতল ঃ

কাৰ্বি সকলে হেম্‌ফু দেৱতাক তেওঁলোকৰ পৰম আৰাধ্য দেৱতা হিচাপে গণ্য কৰে। হেম্‌ফু দেৱতাৰ বাহিৰেও আন দুগৰাকী দেৱ-দেৱী হৈছে মুক্রাং আৰু ৰাছিনজা। ৰাছিনজা হেম্‌ফুৰ ভনীয়েক তথা শক্তি অধিষ্ঠাত্ৰী দেৱী আৰু শান্তি প্ৰদায়িনী মাতৃ। কাৰ্বি সমাজত পালিত বিভিন্ন ধৰণৰ পূজাৰ ভিতৰত ৰংবোৰ, আৰনাম কেথে বা চ'জুন আৰু ৰলকেতেৰ পূজা প্ৰধান।

ৰংকেৰ ঃ

এয়া হৈছে এক কৃষিভিত্তিক সমূহীয়া পূজা। জুম খেতিৰ আগমুহূৰ্তত এই পূজা কৰা হয়। অপায়-অমংগল, বেমাৰ আজাৰ, দুৰ্ভিক্ষৰ সময়তো গাৱৰ 'হাবে' বা গাওঁবুঢ়াৰ তত্ত্বাৱধানত ৰাজহুৱাভাৱে এই পূজা কৰা হয়। ৰংকেৰ পূজা মূলতে দুবিধ। পিৰ্দা ৰংকেৰ আৰু ৰাতিৰ বা আজ ৰংকেৰ। ইয়াৰ বাহিৰেও অঞ্চলভেদে আন কেইবা প্ৰকাৰৰ ৰংকেৰ পূজা পালন কৰা হয়। ৰংকেৰ পূজাৰ ভিতৰুৱা এবিধ উল্লেখযোগ্য ৰংকেৰ হৈছে ৰেক্‌পি বা দেংজা ৰংকেৰ। য'ত অতীজত নৰবলি দিয়া হৈছিল। গৰু-ম'হ পালক সকলে পোহনীয়া জন্তুবোৰ অপায়-অমংগলৰ পৰা বচাবলৈ 'ছকং' ৰংকেৰ পালন কৰে। আজ' ৰংকেৰ পূজা ৰাতি পতা হয়। 'পিদা' ৰংকেৰ গাঁৱৰ পৰা দূৰত পতা হয়, য'ত তিৰোতাৰ প্ৰৱেশ নিষিদ্ধ।

আৰনাম কেথে বা চ'জুন - ই হৈছে কাৰ্বিসকলৰ ব্যক্তিগত পূজা, এই পূজাৰ মূল দেৱতা হৈছে 'বাৰিথে' (ইন্দ্ৰ) আৰপি (ৰুদ্ৰ), আৰু বীৰনে (অগ্নি)। এই পূজা তিনিদিনীয়াকৈ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। পূজাত গাহৰি আৰু কুকুৰা চৰাই বলি দিয়া হয়। পূজাৰ অন্তত বিশেষ ব্যক্তি সকলক সসন্মানে মদ আৰু মাংস আগবঢ়োৱা হয়।

ৰ'লকেতেৰ ঃ

এই পূজা বছৰেকত এবাৰ পতা হয়। সাধাৰণতে ফেব্ৰুৱাৰী-মাৰ্চ মাহৰ কোনো এটা শুক্ল পক্ষত অনুষ্ঠিত হয়। এই পূজা সৰ্বসাধআৰণ ৰাইজৰ হৈ পিন্‌প সকলে অৰ্থাৎ কাৰ্বি ৰজা আৰু ৰাজ পৰিষদবৰ্গইহে কৰে। ৰাজ পুৰোহিত 'কাথাৰবুৰা'ই এই পূজা সম্পন্ন কৰে। ৰ'লকেতেৰ পূজাত হেম্‌ফু, মুক্রাং আৰু ৰাছিনজাক একেলগে পূজা দিয়া হয়।

সাজ-পাৰ আৰু আ-অলংকাৰ ঃ

কাৰ্বিসকলে এড়ী মুগা পুহি তাৰ পৰা সূতা উলিয়াই আৰু কপাহৰ পৰা সূতা উলিয়াই নিজেই কাপোৰ তৈয়াৰ কৰিছিল। তেওঁলোকে তাঁতশাল 'পে থেৰাং' খনৰ সা-সঁজুলিবোৰ ৰ যোগেদি প্ৰয়োজনীয় সাজ-পোছাক তৈয়াৰ কৰি উলিয়ায়। কাৰ্বি লোকসকলে মেখেলাখনক 'পিনী' বুলি কয়। কাৰ্বি নাৰীসকলৰ মাজত

‘মাৰবং হমক্রি আপিনী’ৰ আদৰ বেছি। পিনীখন আটকৈ ৰাখিবৰ কাৰণে কঁকালত ‘ৰামকক’ নামৰ এক ডেৰ আঙুল বহলৰ ফিতা বন্ধা হয়। দেখাত সৰু হ’লেও এই ৰামকক কাপোৰত বিভিন্ন ফুলৰ চানেকি পোৱা যায়। তেওঁলোকে ‘জী পূবা’ নামৰ এখন প্ৰায় এক ডেৰ হাত প্রস্থ আৰু আঠ সাত দৈৰ্ঘ্যৰ কলা সূতাৰ দীঘেৰে বোৱা এখন কাপোৰ সকলোৱে ব্যৱহাৰ কৰে - কেচুঁৱাক বোকোচাত বান্ধি ল’বৰ বাবে, গাভৰু আৰু মহিলাই বুকুত বান্ধ ল’বৰ বাবে, চমাংকান অসমীয়া ‘দহা’ আৰু ‘নিমছ ফেৰুং’ নাচত ছোৱালীয়ে মুখঢকা আৱৰণ হিচাপে আৰু মৃতকৰ অস্থি কঢ়িয়াই নিয়াত এই পীবা ব্যৱহাৰ কৰা হয়। কাৰ্বি নাৰীসকলে পৰিধান কৰা অন্যান্য উল্লেখযোগ্য সাজ-পাৰ হ’ল - পে-ছাৰপী, খন-জাৰী, পে-ছেলেং, দুকফিৰ্‌ছ ইত্যাদি। আনহাতে, কাৰবি পুৰুষে পৰিধান কৰা ৰিকং (চুৰিয়া), আৰু চই-(চোলা) আৰু পাগুৰি লোকসকলৰ অন্যতম নিদৰ্শন। বিচিত্ৰ ৰঙৰ কাপোৰ পিন্ধি ভাল পোৱাৰ দৰে কাৰ্বি নাৰীয়ে ডিঙিত লেক (মণি), কাণত ন’থেংপি (কোণ থুৰিয়া), হাতত ৰয় (খাৰু) আৰু আঙুলিত আৰনাম (আঙুঠি) পিন্ধা দেখা যায়।

পে আম (PEUM) ঃ

পে আম হৈছে গৰম কাপোৰ। পে আমক ৰঙ আৰু মতিফৰ সমাহাৰ বুলিব পাৰি। ইয়াত ব্যৱহাৰ হোৱা মতিফবোৰ হৈছে - পে খনজাৰী, পে চাৰপি আৰজান, পে খিৰবাং আৰু ৰিনদিথ’।

চুই (CHUI) ঃ

চুই হৈছে কাৰ্বি নাৰীয়ে ব্যৱহাৰ কৰা এটি সৰু বেগ। যাক অসমীয়া সমাজৰ হাঁচতিখনৰ লগত ৰিজাব পাৰি। বেগটো ঊণেৰে প্ৰস্তুত কৰা হয় যদিও বেগসমূহ ৰূপৰ পইচাৰে সজোৱা হয়। কাৰ্বি নাৰীৰ সাজপাৰ সাধাৰণতে ঊণেৰে (ফলা) প্ৰস্তুত কৰা হয়।

পেক’ক (PEKOK) ঃ

পেক’ক হৈছে এক প্ৰকাৰৰ চাদৰ। এইখন দীঘলে ৪ ফুট আৰু বহলে ৩১ ফুট। এইখন সোঁ কান্ধত এটা গাঁঠি মাৰি (ওলোমাই) পিন্ধা হয়। এইখনো ফলা ঊণেৰে প্ৰস্তুত কৰা হয়। বৰ্তমান পাট, মুগা আৰু আন সূতা (কৃত্ৰিম) ৰে তয়াৰ কৰা হয়। এইখনত তেওঁলোকে পৰম্পৰাগত মতিফৰ উপৰিও অসমীয়া ফুল (লেটাই চেৰেকী, তৰা, বুটা, পান কটা, গছা) ৰো ব্যৱহাৰ কৰা দেখা যায়। বয়সৰ লগত খাপ খুৱাই ৰঙ আৰু মতিফ প্ৰস্তুত কৰণেই হৈছে পেক’কৰ বিশেষত্ব।

জিচ’ (JISO) ঃ

অতীজত কাৰ্বি নাৰীয়ে চোলা পৰিধান নকৰিছিল। তাৰ পৰিৱৰ্তে জিচ’ নামৰ এখন দীঘল কাপোৰ ব্যৱহাৰ কৰিছিল। বৰ্তমানে জিচ’ৰ পৰিৱৰ্তে Blouse পৰিধান কৰে।

পিবা (PIBA) ঃ

পিবা হৈছে এখন দীঘল আৰু ঠেক ঊণেৰে নিৰ্মত কাপোৰ। যিখন কাৰ্বি নাৰীয়ে কেঁচুৱাক পিঠিত বান্ধি লয়। চমাংকান উৎসৱৰ “নিমচ’ কেৰাং” নামৰ নৃত্যত গাভৰুৱে এইখন কাপোৰ মূৰত পাগুৰিৰ দৰে ব্যৱহাৰ কৰে।

ৱানকক (WANKOK) **ঃ**

ফলা উণেৰে প্ৰস্তুত কৰা এক প্ৰকাৰৰ বেল্ট। পিনিখন কঁকালত বান্ধি ৰাখিবৰ বাবে ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ইয়াৰ দৈৰ্ঘ্য ৫ ফুটৰ ভিতৰত (শৰীৰৰ জোখ অনুযায়ী প্ৰস্তুত কৰা হয়)। বহল চাৰি আঙুল কিন্তু দীঘলে ভাঁজ কৰি (DOUBLE) দুই আঙুল বহলকৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। ইয়াৰ দীঘ এটা ৰঙৰ। বাণীত কেতিয়াবা একেটা ৰং কেতিয়াবা ভিন্ন ৰঙৰ আৰু ফুল তোলা হয়। দুই মূৰে উণেৰে সৰু সৰু বল দহীৰ দৰে বন্ধা থাকে।

ডিমৰীয়া কাৰ্বি সকলৰ লোক-নৃত্য ঃ

ডিমৰীয়া কাৰ্বি লোকসকল অনুষ্ঠানপ্ৰিয় সংগীতময় জনগোষ্ঠী। এই লোকসকলে প্ৰায় সকলোবোৰ লোকানুষ্ঠানত লোকবাদ্য বা লোকনৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰে। আনকি মৃত এগৰাকীৰ শ'ৰ কাষতো 'অচেপী' এজনীয়ে বিননি বা সুৰতুলি কান্দৰ নিয়ম আছে। কাৰ্বি সমাজৰ সৰহখিনি অনুষ্ঠানেই কৃষিৰ লগত জড়িত। ডিমৰীয়া কাৰ্বি নৃত্যক কিকান বুলি কোৱা হয়।

ৰেত কিনং কিকান ২ দ'মাহী কিকান ঃ

ডিমৰীয়া কাৰ্বি লোকসকলে বিহু তিনিটা নিজস্ব পৰম্পৰাৰে পালন কৰি আহিছে। বৰবিহু 'দ'মাহীপে'ত তেওঁলোকে প্ৰতি ঘৰ মানুহৰ চোতালত গৈ চোতাল গীত 'খল আলুন'ৰ উপৰিও 'দ'মাহী আলুন' গায় আৰু নৃত্য কৰে। চোতালত নাচোতে 'কাৰ্লেক কিকান' (কেৰ্কেটুৱা নৃত্য), 'ফুউক কি-এ কিকান' (কল গছ নৃত্য), 'টিক চৰংকিনেপ কিকান' (বাঘে গৰু ধৰা নৃত্য), 'ৰ'পাচিৰছু কিকান' (কুকুৰা যুঁজৰ নৃত্য), 'চং-নক্ কিকান' (ঢোল তৰোৱাল নৃত্য) আদি।

৩) আমৈ মৈ কিকান।

বড়ো জনগোষ্ঠী ঃ

বড়ো জনগোষ্ঠী (ইংৰাজী ঃ BODO) হৈছে অসমৰ ভৈয়ামৰ চীনা তিব্বতীয় জনগোষ্ঠী। অসমৰ ভৈয়ামত বাস কৰা জনগোষ্ঠী সকলৰ ভিতৰত এওঁলোক সংখ্যাগৰিষ্ঠ। বড়ো সকলৰ মাতৃ ভাষা বড়ো ভাষা। বড়ো সকল বৃহৎ মংগোলীয় গোষ্ঠিৰ অন্তৰ্ভুক্ত। প্ৰাচীন কালৰ হিমালয়ৰ উত্তৰে আৰু চীনৰ পশ্চিমে অৱশ্িতত "বড" দেশৰ বাসিন্দাসকলৰ এই জনগোষ্ঠীটো খ্ৰীঃপূঃ প্ৰায় ১৫ শ শতিকা মানতেই সমগ্ৰ পূব ভাৰতত বিয়পি পৰে। মহাভাৰতত উল্লেখ কৰা কিৰাতসকলেই পূব ভাৰতৰ বডোসকল। প্ৰাচীন কালত এই মূল "বড" দেশৰ বাসিন্দাসকলক "বডো-ফিচা" বা "বডোচা" ("বডো" মানে ভূমি আৰু "ফিচা" বা "চা" মানে সন্তান অৰ্থাৎ বড দেশৰ সন্তান) বুলি জনা গৈছিল আৰু সময়ৰ সোঁতত বড বা বড়ো হিচাপে জনাজাত হয়।

অসমৰ কোকৰাঝাৰ, চিৰাং, বাক্সা আৰু ওদালগুৰি জিলাত বড়ো সকলৰ মূল বসতি, ইয়াৰোপৰি কাৰ্বি আংলং গোৱালপাৰা, কামৰূপ, নলবাৰী, শোণিতপুৰ, ঢেকীয়াজুলি, মংগলদৈ, বিশ্বনাথ চাৰিআলি আদি প্ৰায় সমূহ জিলাতে বড়ো লোক দেখা পোৱা যায়। এক সময়ত গোটেই গুৱাহাটী অঞ্চলেই বড়ো লোকেৰে ভৰি আছিল। তদুপৰি পশ্চিমবঙ্গ, মেঘালয়, নাগালেণ্ড, অৰুণাচল আনকি ভুটান-নেপালতো বড়ো জনগোষ্ঠী পোৱা যায়।

সমাজ ব্যৱস্থা ঃ

বড়োসকল মংগোলীয় নৃগোষ্ঠীৰ তিব্বত-বৰ্মীয় ভাষা-ভাষী লোক। এওঁলোকঘাইকৈ শৈৱ পন্থাৰ লগত

জড়িত বাথৌ পন্থীয় লোক যদিও তেওঁলোকৰ মাজত কিছুসংখ্যক সনাতন, বৈষ্ণৱ আদি বিভিন্ন ধাৰা আৰু খ্ৰীষ্ট ধৰ্মীয় লোকো নথকা নহয়। তেওঁলোকৰ সমাজ ব্যৱস্থা পিতৃতান্ত্ৰিক যদিও মাতৃতান্ত্ৰিক (মাহাৰী) সমাজ ব্যৱস্থাও কিছুমান সামাজিক অনুষ্ঠানত পৰিলক্ষিত হয়। বিয়াৰ পাছত কইনাই দৰাৰ ঘৰত বাস কৰে আৰু সতি সন্ততিয়ে দেউতাকৰ উপাধি গ্ৰহণ কৰে। অৱশ্যে অন্য জনজাতীয় সমাজত প্ৰচলিত নথকা সগোত্ৰীয় বিবাহ বড়োৰ মাজত প্ৰচলম আছে।

বড়ো সকলে সমাজ পাতি বাস কৰে। তেওঁলোকে পৰম্পৰাগত ভাৱে পাঁচোটা সমাজ বান্ধোনেৰে, অৰ্থাৎ অগৰবাদ, ফংছুথবাদ, দাওখিবাদ, খাওঁয়ালিবাদ আৰু খৌলৌবৌদবাদ এই 'আচাৰব'ৰে সমাজ পৰিচালনা কৰে।

জীৱন-নিৰ্বাহৰ প্ৰণালী ঃ

বড়োসকলৰ মাজত চাংঘৰ, ঝুমখেতি আদিৰ প্ৰচলন নাই। তেওঁলোকে ঘৰ-বাৰী মুকলিমূৰীয়াকৈ সোঁমাজত এখন চোতাল ৰাখি চাৰিওফালে সাজে। চোতালখনৰ উত্তৰ-পূব চুকত সিজু গছ এজুপি ৰুই তাত পাঁচোটা বাঁহৰ টাটী-চকোৰাৰে ঘেৰি 'বাথৌশালী' প্ৰতিষ্ঠা কৰা থাকে। আদৰ্শ বড়ো বৰঘৰৰ (নেমানো) কুঠৰি তিনিটা ইছিং, ওখং আৰু খফ্ৰা।

বড়ো তিৰোতাসকলৰ প্ৰত্যেকেই একোগৰাকী পাকৈত দাৱনী, ৰোৱনী, মাছুৱৈ আৰু ৰান্ধনী। এড়ী পালন আৰু এড়ী সূতা কটাতো বড়ো নাৰী অতিশয় সুদক্ষ। কাপোৰ বব নজনা 'আলুৰি' ছোৱালী বিয়াৰ বজাৰত মূল্যহীন। তেওঁলোক ভাল শিপিনী আৰু নাচনীও।

বড়োসকল প্ৰধানতঃ কৃষিজীৱী। বড়োসকলকে দোং খান্দি পথাৰত আলি বান্ধি কৰা শালিখেতিৰ প্ৰৱৰ্তক বুলি কোৱা হয়। কৃষিৰ লগত জড়িত নানান ধৰণৰ লোকাচাৰ, যেনে - ন-আগ অনা, ন-গছা দিয়া, ন-ভাত খোৱা, কাতি গাছআ ছাওনায় (কঙালী বিহুত ঔখোলেৰে পথাৰত বন্তি জ্বলোৱা), শইচ চপোৱা আৰু মাঘবিহুত বেলাগুৰ (মেজি) খোৱা, ব'হাগ বিহুত গৰুক গা ধুওৱা আদিৰ উদ্ভাৱক এওঁলোকেই বুলি পাণ্ডিতসকলৰ ধাৰণা।

খাদ্যাভাষ ঃ

ৰন্ধন কলাতো বড়োসকল অতি নিপুণ। এওঁলোকৰপ্ৰধান খাদ্য হ'ল ভাত, পচলা, ঢেঁকীয়া, কচুথোৰ, লফা, বাঁহগাজ, খৰিচা আদি ব্যঞ্জন মংগোলীয় সংস্কৃতিৰ দান। শুকান মাছ (নাফাম), শুকান মাংস, শোকোতা আদি তেওঁলোকৰ উদ্ভাৱন। জুমায়, জৌফিথিখা আদি বিভিন্ন প্ৰকাৰৰ লাওপানী, কোমল চাউল, ভাপপিঠা, চুঙাপিঠা, টোপোলা পিঠা, খাৰলি-কাঁহুদি আদি ৰুচিকৰ খাদ্য প্ৰস্তুত কৰাত তেওঁলোক সিদ্ধহস্ত।

সাজপাৰ ঃ

বড়ো তিৰোতাই বুকুত দখনা (মেঠনি) মাৰি বা মেখেলা-চাদৰ পিন্ধি, গাত ফাছ্ৰা লৈ ঘিলাখোপা বান্ধি, খোপাত একোটাকৈ কাকৈ গুজি লৈ সাজি-কাচি ভাল পায়। তেওঁলোকৰ মাজত প্ৰিয়জনৰ লগত ঘৰ সংসাৰ কৰিব নোৱাৰাৰ দুখত দিয়া 'হাংমা-গাংছানি ফালি' নামৰ ৰুমালৰ ব্যৱহাৰ অতিশয় চিন্তাকৰ্ষক। আনহাতে বড়ো পুৰুষৰ সাজ-পাৰ অতি সাধাৰণ বিধৰ। কঁকালত আঁঠুমূৰীয়া বা আঁঠুচেৰা ফখৰা-চিতৰা গাম্চা (চুৰিয়া),

গাত গছ্লা(চোলা) আৰি ডিঙিত ফুলাম ফালি (আৰ'নাই) - এই তিনিবিধেই বড়ো পুৰুষৰ উমৈহতীয়া সাজপাৰ। তেওঁলোকে কাপোৰৰ তোলা ফুলবোৰ হৈছে - দাওধু আগান, ফাৰেও মেগন, মুফুৰ আফা, দাওৰাই মৌখ্ৰেব, থাইগিৰি বিবাৰ হাজৌ আগৰ আদি।

সামাজিক আচাৰ-অনুষ্ঠান ঃ

বড়োসকলৰ জন্ম, বিবাহ আৰু মৃত্যুৰ লগত জড়িত বিভিন্ন আচাৰ-অনুষ্ঠান আছে। তাৰ ভিতৰত সন্তানৰ নাই এঁৰাসূতাৰে বান্ধি বাঁহৰ চেঁচুৰে কটা, নাই কটাৰ পাছত শান্তি পানী ছটিয়াই প্ৰায়শ্চিত কৰা (জাতত তোলা), এবছৰৰ ভিতৰত ধাইক নাম ধৰা, পাঁচ বছৰত মোমায়েকৰ দ্বাৰা চুড়াকৰণ কৰা পৰ্ব আদি উল্লেখযোগ্য। আদিম ধৰ্মী বড়োসকলে ‘হাথাছুনি’ প্ৰথাৰে আৰু ব্ৰহ্ম ধৰমীয় বড়োসকলে হিন্দুৰ বৈদিক-প্ৰথাৰে (বড়ো ভাষাৰ মন্ত্ৰৰে) বিয়া বাৰু কৰে।

বড়ো সমাজত প্ৰচলিত বিয়া ছয় প্ৰকাৰৰ -

হাবা গৌলাও (চাই মেলি কৰা)

থাৰছ্ননায় (ঘৰ সোমোৰা)

গৌৰজিয়া লাখিনায় (ঘৰ জোঁৱাই ৰখা)

দংখা হাবনায় (ঢোকা ৰখা)

বৌনানৈ হাৰা খালামনায় (জোৰ পূৰ্বক হৰণ)

দৌনখাৰ লাংনায় (পলুৱাই নিয়া)

বড়োৰ-হাথাছুনি প্ৰথা ৰাইজে স্বামী-স্ত্ৰী হিচাপে স্বীকৃতি দিয়া পৰ্ববিশেষ। সকলো প্ৰকাৰৰ বিয়াতে ভোজন পৰ্বৰ সময়ত এই নিয়ম পালন কৰিবলগীয়া হয়। বড়োৰ বিয়াৰ বাবে দুগৰাকী বৈৰাথী (ব্ৰতী) আৰু দুগৰাকী আয়থা (আয়তী) আৰু এজন বা দুজন বাৰ-লাম্ফা (ভাৰী) অতি আৱশ্যক। বিয়াৰ জোৰণ দিয়া, অভ্যাগতক মান ধৰা, নানা ধৰণৰ মাংগলিক কাৰ্যত সহায় কৰা আৰু নৃত্য-গীতৰ মাজেদি গোটেই অনুষ্ঠানটোকে সতেজ কৰি ৰখাত এওঁলোকৰ ভূমিকা আছে। বাৰ-লাম্ফাই বোকোচাত মাটিৰ চপৰা বান্ধি নাচি নাচি দৰাক আগবঢ়াই নিয়া দৃশ্য অতি অপূৰ্ব আৰু তাৎপৰ্যপূৰ্ণ। বড়োসকলৰ মাজত মৃত্যুৰ লগত জড়িত বিভিন্ন লোকাচাৰ আৰু লোকবিশ্বাস আছে।

মৰাশ সৎকাৰ কৰাৰ পাছত শৱযাত্ৰীক গোবৰ-পানীৰে শুচি কৰা আৰু শোকোতা চোৱাই নৃতকৰ সৈতে সকলো পাৰ্থিৱ সম্বন্ধ ছেদ কৰাৰ বিধান আছে। মৃত্যুৰ দহ দিনৰ দিনাখন ‘দহা গাৰ্নায়’ (দহা পেলোৱা) পৰ্ব আৰু বাৰ দিনত শ্ৰাদ্ধ পাতে।

লোকবিশ্বাস ঃ

বড়োসকলৰ মাজত তন্ত্ৰ-মন্ত্ৰ, ভেল্কি বাজি, ডাকিনী-যোগিনী (ডায়না), বীৰা-ভূত-প্ৰেতৰ বিশ্বাস অতি প্ৰবল। আনকি মন্ত্ৰৰ দ্বাৰা ভালুকৰ সৈতে সখী পতা, বীৰা পোৰা আৰু মেলি দিয়া আদি কাৰ্যও কৰিব পাৰে বুলি এওঁলোকৰমাজত বিশ্বাস প্ৰচলিত: কিন্তু আজিকালি এনে অন্ধবিশ্বাস নাইয়ে বুলিব পাৰি। বড়োসকলৰ

মাজত প্ৰচলিত ছুথি দায়নায় (নজৰ কাটা), খুগা দায়ানায় (মুখ ভঙা), সময় (শপত খোৱা), শপত মোচন, বধ শপত দিয়া, বৰ লোৱা প্ৰথাত কিছু স্বকীয়তা থাকিলেও অন্যান্য সমাজৰ সৈতে প্ৰায় একেই।

লোকগীত-নৃত্য আৰু লোকসাহিত্য ঃ

খাম-ছিফুং-জথা-ছেৰঙা এই চাৰিবিধ লোকবাদ্য বিভিন্ন উৎসৱত অপৰিহাৰ্য। বাগুৰুম্বা, বৈছাগু মৈছানায় আদি বসন্তকালীন মন উৰুঙা কৰা নৃত্য-গীতৰ লগতে জাৰআফাপ্লা, থেন্থামালি, খাফ্রি মৌছানায় (জাপি নৃত্য), ৰৌনচণ্ডী আদি ধৰ্মীয় নৃত্য-গীত আৰু দাওহা (যুদ্ধ), না (মাছমৰা) আদি বিভিন্ন শ্ৰমবিষয়ক নৃত্য-গীত বড়ো সমাজত বিদ্যমান, ৰাওনা-ৰাওনী, ছন্দ্ৰমালি-খৌথিয়া বুদাং, আছাগি বৈছাগি, জাৰা ফাগ্লা আদি সাধুকথা: কছিৰাম-জৌহৌলাও, জাওলিয়াছৌন দেওৱান আদি কাহিনী গীত আৰু হাবা মেথায় (বিহু গীত) আদি নানা প্ৰকাৰৰ লোকগীত, মন্ত্ৰ-স্তোত্ৰ, ফঁকৰা-যোজনা, প্ৰৱচন ইত্যাদিৰে এওঁলোকৰ লোকসাহিত্য উভৈনদী।

উৎসৱ ঃ

অসমৰ অন্যান্য জনগোষ্ঠীৰ দৰে বড়ো সকলেও প্ৰজনন আৰু উৰ্বৰাৰ প্ৰতীকৰূপত খেৰাই উৎসৱ পালন কৰে। এই খেৰাই উৎসৱ বহাগ বিহুৰ দৰে বসন্তকালীন উৎসৱ। এই উৎসৱৰ লগত জড়িত খেৰাই নৃত্য এক ঋতুধৰ্মী নৃত্য। সিজু গছক বাথৌ দেৱতা হিচাপে গণ্য কৰি বড়োসকলে পৰম্পৰাগত ভাৱে এই পূজা পাতে। খেৰাইৰ বুৎপত্তিগত অৰ্থ এচাম পণ্ডিতে এইদৰে দিছে, খেৰাই হ'ল খাৰ-আই, অৰ্থাৎ খাৰ মানে হ'ল দৌৰা বা গতি কৰা আৰু আই মানে গোঁসানী। আইমাতৃক সন্তুষ্ট কৰিবৰ বাবে কৰা নৃত্যই হ'ল খেৰাই নৃত্য। কোনো কোনোৰ মতে খ-ৰ অৰ্থ হ'ল আঁঠু কঢ়া, ৰা-মানে সম্বোধন কৰা আৰু ই-ৰ অৰ্থ হ'ল ঈশ্বৰৰ উদ্দেশ্যে কৰা নৃত্য। বাথৌ দেৱতাৰ সমুখত বিভিন্ন উপাচাৰ, বলিৰ জীৱ-জন্তু, পশু-পক্ষী থৈ দেওধনীয়ে পূবফালে মুখ কৰি গমাৰি কাঠৰ পীৰাত বহে। ওজাই পিছত বহি আঁঠুলৈ মন্ত্ৰ মাতে। ওজাৰ পিছত বুঢ়া-মেথাসকল বহে। দেউৰীয়া দেওধনীৰ বাঙপিনে কিছু ঐঁতৰত বহে। সেইসময়তে খেৰাই নৃত্য চলি থাকে। পূজা শেষ হৈ যোৱাৰ পিছতো নৃত্য চলি থাকে। খাম, চিফুং, ৰিঙি, ৰামতাল, ওৱা, খোৱাং, বংগনা আদি এই নৃত্যত ব্যৱহাৰ হোৱা বাদ্যযন্ত্ৰ।

বড়োসকলে বছৰেকত সমজুৱাকৈ এবাৰ গাৰ্জা, এবাৰ খেৰাই (বাথৌ) আৰু সময় সুবিধা অনুযায়ী ব্যক্তিগত ভাৱে মায়নাওব্ৰী (লক্ষ্মী), বুল্লিব্ৰী (কামাখ্যা), মাৰাই (মনসা)ৰ উদ্দেশ্যে বিশেষ ৰীতি-নীতি আৰু বলি-বাহনেৰে পূজা দিয়ে। খেৰাই উৎসৱ অতি জাক-জমকতাৰে উদ্‌যাপন কৰে। আমথিচুৱা (অম্বুবাচী), কাতিগাছা (কাতিবিহু), দোমাছি (ভোগালী বিহু), ফুছ্লহাবা (পুতলী বিয়া), বৈছাগু বা বাইছাগু (ব'হাগ বিহু) আদিৰো বড়ো-সমাজত প্ৰচলন আছে।

উৎসৱ-পাৰ্বণত পুৰুষৰ লগতে বড়ো চিখ্লা (গাভৰু), আয়ধা (আয়তী), বৈৰাথী (নামতী) আৰু বয়োবৃদ্ধা লোকৰ বিশেষ ভূমিকা আছে। খেৰাই পূজাৰ দৈদিনী (দেওধানী) আৰু বাগৰুম্বা আদি নৃত্য-গীত নাৰীকেন্দ্ৰিক।

উৎসৱ ঃ

কেঁচাইখাতি বা লাঙামৰা

কেঁচাইখাতি বা লাঙামৰা ৰাভাসকলৰ বসন্তকালীন পৰিৱেশত পালন কৰা এটা প্ৰধান অনুষ্ঠান। এই

অনুষ্ঠানটোৰ উপাস্য দেৱতা হৈছে বুঢ়ালাঙা আৰু দেৱী হৈছে কেঁচাইখাতি বা মহামায়া। ৰাভাসকলে এই অনুষ্ঠান থানত পালন কৰে। এই অনুষ্ঠানটোৰ উপলক্ষ্যতা ৰাভাসকলে ঘৰ-দুৱাৰ, আলি-পদুলি, চাফ-চিকুণ কৰি উপৱাসত ব্ৰত পালনৰ মাজেদি দেওধনী নচুৱাই গাঁৱৰ পৰা অপায়-অমংগল দূৰ কৰাৰ বিশ্বাসত কলপটুৱাৰে নিৰ্মিত এটা ডিঙাত তুলি কেঁচা ভোগ এভাগ শোভাযাত্ৰা কৰি নদীত উটুৱাই দিয়ে। শোভাযাত্ৰাৰ সময়ত জাতীয় বাদ্য বজোৱাৰ উপৰি সংকীৰ্তন কৰা হয়। এই পূজাৰ বিশেষত্ব এয়ে যে ইয়াত আই ন-ভনী আৰু অন্যান্য অপদেৱতাক দেওধনী নচুৱাই গাঁৱৰ পৰা মাতি বা খেদি নিওঁতে নিওঁতাসকলে গাঁৱৰ মানুহৰ ঘৰৰ বাহিৰত য'তে যি পায় মহতিয়াই লৈ যায়। সেইদিনা গৃহস্থই ঘৰৰ ভিতৰতে সোমাই থাকে। পূজাৰীসকলে পূজাৰ শেষত পিছলৈ উভতি নোহোৱাকৈ ঘৰত সোমায়। এই পূজাত বিভিন্ন দেৱ-দেৱীক বিভিন্ন বলি বিধানেৰে মদ-ভাত খাই গীত-নৃত্যৰে দিনটো অতিবাহিত কৰে।

মাৰংগা বা হাছি ঃ

এই পূজা গাঁৱত মাৰি মৰক, কটা-মৰা, অপমৃত্যু বা মহামাৰি আদি হ'লে এইবোৰৰ পৰা হাত সাৰিবলৈ পালন কৰা হয়। এই পূজা প্ৰতিবছৰে চ'ত মাহতেই কোনোবা মংগল বা শনিবাৰে আবেলি হাছি পূজা অনুষ্ঠিত কৰে। এই পূজা অনুষ্ঠিত কৰিলে পাৰ হৈ যোৱা বছৰটোৰ সকলো অপবাদ, অপৰাধ, অপকৰ্ম মৰিষণ হয় বুলি ৰাভাসকলৰ বিশ্বাস। পূজাৰ প্ৰধান উপচাৰসমূহ হৈছে পুৰণি তিতালাওৰ খোলা, উই পৰুৱাৰ শুকান বাহ, নকৈ বৈ উলিওৱা দীঘল নলাযুক্ত বিচনী আদি। এই সামগ্ৰীসমূহ এজোপা প্ৰকাণ্ড গছৰ গুৰিত বাঁহৰ কেইটামান খুঁটি পুতি তাৰ ওপৰত থৈ এটা বেদীত মদ বাকী, পিঠাগুৰি চটিয়াই আৰাধনা গীত স্তুত কৰি দেৱতাক পূজে। এই অনুষ্ঠানত নাবালক ল'ৰা-ছোৱালী, তিৰোতাসকলে অংশগ্ৰহণৰ পৰা বিৰত থাকে।

হানাঘোঁৰা বা জাৰীঘোঁৰা ঃ

বহাগৰ প্ৰথম দিনৰে পৰা সাদিনলৈকে ৰাভাসকলে হানাঘোঁৰা নচুৱাই। তেওঁলোকে এই লোকনুষ্ঠানটোৰ আৱিৰ্ভাৱ সতীৰ বিৰহত দগ্ধ মহাদেউৰ তাণ্ডৱ নৃত্যৰ সৈতে জড়িত বুলি বিশ্বাস কৰে। এই হানাঘোঁৰাটো বাহঁৰ পৰা সাজি লোৱা হয়। এই হানাঘোঁৰাটো সাজি উলিওৱাৰ পাছত এখন ৰাজহুৱা স্থানত বিহুৰ প্ৰথম দিনা বেদীত শিৱ পূজা আগবঢ়ায়। এই পূজাত কুকুৰাৰ কণী দুটাত সেন্দুৰৰ ফোঁট দি 'বুঢ়ালাঙা' ৰ নামত হানাঘোঁৰাৰ শিঙত লগাই দিয়ে। হানাঘোঁৰা ফুৰাওতে বিভিন্ন ধৰ্ণিৰ গীত-নৃত্য পৰিৱেশন কৰে। সাত বিহুৰ দিনাহে হানাঘোঁৰাৰ সামৰণি মাৰে।

জাগাৰ বা কালী ঃ

চ'ত-ব'হাগ জেঠ মাহত দেওধনী নচুৱাই ৰাভাসকলে জাগাৰ পূজা পালন কৰে। এই পূজাৰ প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰী হৈছে কল, চাউল, চেনি আদি। এই পূজাত বলি-বিধানো থাকে। তেওঁলোকে দেওধনীৰ পৰা ভূত-ভৱিষ্যতৰ বাতৰিলৈ।

হাজং জনগোষ্ঠী ঃ

হাজং জনগোষ্ঠী ভাৰত উপমহাদেশৰ এক চীনা তিব্বতীয় জনগোষ্ঠী। এই জনগোষ্ঠীৰ লোকসকলে ঘাইকৈ ভাৰতৰ উত্তৰ-পূৰ্বাঞ্চলৰ অসম, মেঘালয় ৰাজ্যসমূহত আৰু বংলাদেশৰ উত্তৰ অংশত বাস কৰে।

হাজং সকলৰ সংখ্যাগৰিষ্ঠ লোকে ভাৰতত বাস কৰে। হাজং সকল সাধাৰণতে ধান খেতি কৰে। কথিত আছে যে, তেওঁলোকে গাৰো পাহাৰত ধান খেতি আৰম্ভ কৰিছিল। হাজং সকলে ভাৰতৰ সংবিধানৰ মতে অনুসূচীত জনগোষ্ঠীৰ মৰ্যাদা লাভ কৰিছে আৰু হাজং সকলৰ সংস্কৃতি নৃত্য লেৰাতানা আৰু জাখামাৰা।

উৎপত্তি ঃ

হাজং ভাৰতীয়-তিব্বতীয় গোষ্ঠীৰ লোক। হাজং সকলৰ উৎপত্তি, ইয়াৰ নাম আৰু ভাৰতলৈ প্ৰব্ৰজনৰ ওপৰত বিভিন্ন পণ্ডিতে ভিন ভিন মত পোষণ কৰে। তেওঁলোক তিব্বত মালভূমিৰ পৰা ব্ৰহ্মপুত্ৰ আৰু তিস্তা নদীৰ পাৰেৰে উত্তৰ পূব ভাৰতলৈ প্ৰবেশ কৰি সোণকোষ উপত্যকাত থিতাপি লৈছিল। হাজং সকলে বৰ্তমান নলবাৰী জিলাত অৱস্থিত প্ৰাচীন হাজো অঞ্চলত নিজৰ আদি বাসস্থান হিচাপে গণ্য কৰে। হাজং নাম তাৰ পৰায়ে “হাজোৰ বাসিন্দা” হিচাপে আহিছে। লোকবিশ্বাস মতে হাজং সকল সূৰ্যবংশী ক্ষত্ৰিয় আৰু তেওঁলোক সূৰ্য বা বিলাৰ উত্তৰসুৰী।

ধৰ্ম ঃ

হাজং সকলে বৰ্তমান হিন্দু ধৰ্ম পালন কৰে। তেওঁলোকৰ ধৰ্মত হিন্দু দেৱ দেৱী সমূহৰ লগতে আন কিছুমান লৌকিক দেৱ-দেৱীৰ পূজা কৰা হয়। ইয়াক দ্যায়’ ধৰ্ম বোলে। তেওঁলোকৰ মাজত বস্তুপূজা এতিয়াও বিদ্যমান। তেওঁলোকৰ নিজা ধৰ্মত হিন্দু ধৰ্মৰ প্ৰভাৱ কেতিয়া পৰিল কোৱা টান। তেওঁলোকৰ লোকবিশ্বাস আৰু কিছুমান ৰীতি হিন্দু কালৰ আগৰ।

মিচিং জনগোষ্ঠী ঃ

মিচিং জনগোষ্ঠী হৈছে অসম আৰু অৰুণাচলত বসবাস কৰা চীনা তিব্বতীয় ভাষা পৰিয়ালৰ টানি জাতিৰ জনগোষ্ঠী। মিচিংসকল অসমৰ ভৈয়ামৰ দ্বিতীয় বৃহত্তম জনজাতী যি ধেমাজি, তিনিচুকীয়া, লক্ষিমপুৰ, ডিব্ৰুগড়, শিৱসাগৰ, গোলাঘাট, যোৰহাট, মাজুলী, দৰং, শোণিতপুৰ জিলাত প্ৰধানকৈ বাস কৰে। সাধাৰণতে নৈৰ পাৰত চাংঘৰত বাস কৰা বাবে মিচিংসকলৰ জীৱন-ধাৰণৰ পদ্ধতি নৈৰ ওপৰত প্ৰোতভাৱে জড়িত।

মিচিং ভাষা ঃ

অসমৰ জনজাতীয় ভাষাসমূহ বৃহৎ চীন-তিব্বতীয় ভাষা পৰিয়ালৰ অন্তৰ্গত। এই ভাষা পৰিয়ালটো দুটা ভাগত বিভক্ত — তিব্বত-বৰ্মী আৰু থাইচীন শাখা। মিচিং ভাষা তিব্বত-বৰ্মীৰ অন্তৰ্গত উত্তৰ অসম শাখাৰ অন্তৰ্গত এটি ভাষা। মিচিংসকলৰ বিষয়ে খুব বেছি পুৰণি ঐতিহাসিক তথ্য পাবলৈ নাই। তেওঁলোকৰ মৌখিক সাহিত্য, কিম্বদন্তি আৰু সিঁচৰিত হৈ থকা দুই-এটা লিখিত তথ্যৰপৰা কিছু আভাস পাব পাৰি। সেইমতে, পূৰ্বতে অসমৰ উত্তৰে থকা পাহাৰসমূহত তেওঁলোকৰ বাসস্থান আছিল। পিছত বিভিন্ন কাৰণত তেওঁলোক ভৈয়ামলৈ নামি আহে। বৰ্তমান অসমৰ ব্ৰহ্মপুত্ৰ নদীৰ উত্তৰ পাৰে ধেমাজি, লক্ষিমপুৰ, দৰং, শোণিতপুৰ, জিলাৰ লগতে শদিয়া আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ দক্ষিণপাৰে তিনিচুকীয়া, ডিব্ৰুগড়, শিৱসাগৰ, যোৰহাট, গোলাঘাট, মাজুলী, নগাঁও আৰু গুৱাহাটীত মিচিংভাষীৰ বসতি আছে। মিচিং ভাষাত উচ্চাৰিত ধ্বনিসমূহক স্বৰধ্বনি আৰু ব্যঞ্জন ধ্বনি — এই দুটা ভাষাত ভাগ কৰা হৈছে। ভাষাটোত মুঠতে সাতটা স্বৰধ্বনি উচ্চাৰিত হয়। প্ৰতিটো স্বৰধ্বনিৰে হ্ৰস্ব আৰু দীৰ্ঘ — দুটা ৰূপ পোৱা যায়। হ্ৰস্ব আৰু দীৰ্ঘ দুয়োটা ৰূপ ধৰিলে স্বৰধ্বনিৰ সংখ্যা হ’ব চৈধ্যটা।

উৎসৱ ঃ

আলি আঃয়ে লৃগাং মিচিংসকলৰ এক বসন্ত উৎসৱ। প্ৰতি বছৰে ফাগুন মাহৰ প্ৰথম বুধবাৰটোত এই উৎসৱ পালন কৰা হয়। [9] এই উৎসৱক শস্য বা কঠীয়া সিঁচাৰ আৰম্ভণি উৎসৱ বুলিও কোৱা হয়। প্ৰথম অৱস্থাত ফাগুণ, চ'ত বা ব'হাগ মাহৰ কোনো এটা দিনত এই উৎসৱ পালন কৰিছিল যদিও ১৯৫৫ চনৰ পৰা ফাগুন মাহৰ প্ৰথম বুধবাৰত ইয়াক পালন কৰি আহিছে। মিচিং ভাষাত "আলি" মানে শস্যৰ বীজ, "আ'য়ে" মানে ফল আৰু "লিগাং" মানে উৎসৱ বুজায়। সাধাৰণতে এই উৎসৱত মিচিংসকলে শস্য সিঁচাৰ লগতে ডেকা-গাভৰু, বুঢ়া-বুঢ়ী সকলোৱে সমূহীয়া ভোজভাত খাই নানান নৃত্য-গীত কৰে। উৎসৱৰ তিনিসপ্তাহৰ আগতেই ঘৰৰ গৃহিণীহঁতে পঃৰ আপং (ছাইমদ) আৰু নগিন আপং (বগা মদ) আৰু লৃগাংত ব্যৱহাৰ হোৱা পুৰাং আপিন (তৰাপাতেৰে চাউলৰ টোপোলা বান্ধি প্ৰস্তুত কৰা বিশেষ ভাত) প্ৰস্তুতৰ বাবে প্ৰয়োজনীয় সামগ্ৰীসমূহ যোগাৰ কৰে। লৃগাং উৎসৱত পিন্ধিব পৰাকৈ ছোৱালীবোৰে মোহনীয় প্ৰকৃতিৰ চিত্ৰ ৰে কিছুমান মচাং, এগে, ৰিঃ বি গাচেম, গেৰঃ দুমৰি বা মনৰ আপোনজনক মৰমৰ উপহাৰ দিবৰ বাবে ৰংচঙীয়া মিবু গালুক আদি সাজি উলিয়াবলৈ চেষ্টা কৰে। গৃহিণীহঁতে দোকমোকালিতে উঠি ঘৰৰ চোতাল, চাংতল আদি সাৰি-মচি পৰিষ্কাৰ কৰে। গাঁৱৰ নদী-বিল, পুখুৰীত সকলোৱে মিলি মাছ ধৰে। উৎসৱৰ দিনা পুৱাতে গাঁৱৰ জীয়ৰী-বোৱাৰীহঁতে তিয়াই ৰখা বৰা চাউল তৰাপাতেৰে টোপোলা বান্ধি পুৰাং আপিন সিজায়। ইয়াৰ পিছত গাঁৱৰ প্ৰতিঘৰৰ মুখিয়ালজনৰ নেতৃত্বত ঘৰৰ কেইজনমানে পথাৰত আহুধানৰ গুটি সিঁচা কাৰ্য শুভাৰম্ভ কৰে। সেই মাটিডৰাত চাৰি চুকত চাৰিডাল পীঃৰ (মেডেলা) গছৰ আগলি কাটি আনি গুজে। পীঃৰৰ আলিত থকা পাতবোৰ একেলগে মেৰিয়াই বগা সূতাৰে বান্ধি ৰাখে আৰু পূৰেদি গুজি পীঃৰ গছৰ আগলি ডালৰ গুৰিতে সঁচ লৈ পঃৰ আপং আৰু নগিন আপং ঢালি প্ৰাৰ্থনা কৰে। এই অনুষ্ঠান গাঁৱৰ প্ৰতিঘৰতে কৰা হয়। পথাৰৰ পৰা আহি ভোজ-ভাত খাই সন্ধিয়া পাকছ-মনাম নৃত্য কৰে। এই নৃত্যত সকলোৱে অংশ গ্ৰহণ কৰে।

পঃৰাগ ঃ

পংৰাগ মিচিং জনগোষ্ঠীৰ আন এক উৎসৱ। সাধাৰণতে খেতি চপোৱাৰ পিছত এই উৎসৱ পতা হয়। সৃষ্টিকৰ্তা মাতৃ পৃথিৱী তথা পূৰ্বপুৰুষ সকলক তুষ্ট কৰিবৰ উদ্দেশ্যে এই উৎসৱ পালন কৰা হয়। এই উৎসৱ গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰুসকলৰ নেতৃত্বত অনুষ্ঠিত হয় কাৰণে ৰং-আনন্দৰ মাজেদি পতা হয়। আলি আঃয়ে লৃগংৰ দৰে এই উৎসৱতো প্ৰচুৰ গীত-মাত, নৃত্য-গীতৰ আয়োজন হয়। পৰাগ উৎসৱ তিনিদিন ধৰি পালন কৰা হয়। প্ৰথম দিনাৰ সকলো আয়োজন শেষ কৰাৰ পিছত ৰাতিলৈ 'মিবু'ৰ আদৰণিৰে মিবু-দাগনাম অনুষ্ঠান পতা হয়। এই অনুষ্ঠানত মিবুৰে সৈতে সকলো ডেকা-গাভৰু শাৰী-শাৰীকৈ নৃত্য কৰে। এই নৃত্যত আঃবাঃ গীত গোৱা হয়। এনে মাংগলিক অনুষ্ঠানবোৰত মিবুৰ সৈতে গাঁৱৰ বয়োবৃদ্ধসকলে বধ কৰা গাহৰিৰ আগমঙহত আচিন-তাগিৰ বা মংগল চায়। দ্বিতীয়দিনা নিমন্ত্ৰিত অতিথি 'মিনম' সকলক আদৰ শুশ্ৰূষা কৰা হয়। পৰাগ উৎসৱত চুবুৰীয়া গাঁৱৰ উপৰি দূৰ-দূৰণিৰ গাঁৱকো নিমন্ত্ৰণ কৰা হয়। পৰাগ উৎসৱত গাঁৱৰ মুৰংঘৰ অনুষ্ঠিত কৰা হয়। মুৰংঘৰ গাঁৱৰ সোঁমাজত নাইবা যিকোনো এমুৰত মুকলি ঠাইত পুবা-পশ্চিমাকৈ বনোৱা হয়। ইয়াক বাঁহ, কাঠ আৰু খেৰেৰে নিৰ্মাণ কৰা হয়। মুৰংঘৰত বেৰ নাথাকে, ই এটা মুকলি চাংঘৰ। ইয়াৰ দুয়োমুৰে চাঙত উঠা-নমা কৰিবলৈ জখলা লগোৱা থাকে। পঃৰাগৰ কেউনিশা গাঁৱৰ ডেকা-গাভৰু আৰু মিনমসকলে একেলগে মুৰংঘৰত

শোৰে। এয়া মিচিংসকলৰ পৰম্পৰাগত ৰীতি। পঃৰাগ উৎসৱৰ অন্যতম অনুষ্ঠান হ'ল - পঃবৰ - কাতনাম্ আৰু এঃগ - মাননাম। পঃবৰ বাঁহ বেতেৰে সজোৱা চুপি আকৃতিৰ এক সাজ, ইয়াক আপঙ্ চাকিবলৈ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। এঃগ-মাননাম বা গাহৰি বধ কৰা অনুষ্ঠান। এইদৰে তিনতত দিন, তিনদিন নিশা ৰং-আনন্দ, ভোজভাত আৰু পূজা অৰ্চনাৰ পাছত পঃৰাগ উৎসৱৰ সামৰণি মৰা হয়।

বিবাহ পদ্ধতি ঃ

মিচিংসকলক বিবাহ কাৰ্য দুটা পদ্ধতিৰে সম্পাদিত কৰা হয়। এই পদ্ধতিক মিদাং (সাধাৰণ নিয়মেৰে বিয়া) আৰু আনটো পদ্ধতিক দুগলা লাঃনাম (পলুৱাই নিয়া) দুয়োটা পদ্ধতিয়েই মিচিং সমাজত সামাজিক ভাৱে স্বীকৃতি দিয়া হয়। মিচিং সমাজত গুঃমৃনভেদে উপাধি পৃথক হব। একে গুঃমৃন অৰ্থাৎ একে উপাধি বা গোত্ৰৰ ডেকা-গাভৰুৰ মাজত বিবাহ নিষিদ্ধ

লোক নৃত্য ঃ

মিচিং ভাষাত চঃমান বুলি ক'লে নৃত্য লগতে আনুষংগিক গীত আৰু বাদ্যকো বুজায়। মাকচঃ-চঃনাম বুলি কলে নৃত্যৰ বুজায়। পৰম্পৰাগত ভাৱে চলি অহা মিচিং লোক-নৃত্যক ঘাইকৈ চাৰি ভাগত বিভক্ত কৰিব পাৰি।

১) ধৰ্মমূলক নৃত্য।

২) কৃষি-উৎসৱমূলক নৃত্য।

৩) সাধাৰণ চঃমান নৃত্য।

৪) ধেমেলীয়া নৃত্য।

সাজপাৰ ঃ

গাঃলেঃ ঃ ৰুম্বুঙৰ দৰেই বিভিন্ন ৰঙৰ সূতাৰে গাঃৰে বোৱা হয় যদিও ইয়াত ফুলৰ পৰিমাণ কিছু কম হয়। বিবাহিত মিচিং মহিলাই সাধাৰণতে গাঃৰে পৰিধান কৰে।

গেৰঃ মাজৰ অংশ ৰঙীন ফুলভৰা গামিগেৰে বোৱা এইবিধ কাপোৰক গেৰঃ বুলি কোৱা হয়। বিবাহিত মহিলাই বুকুত আৰু গাভৰু ছোৱালীয়ে কঁকালত গেৰঃ পিন্ধে। গেৰঃ কাপোৰত লগোৱা গামিকবোৰ গেৰঃ গামিক বুলি কোৱা হয়।

গাপাঃ পকোৱা সূতাৰে ডাঠকৈ বোৱা মেখেলা হিচাপে পিন্ধা এবিধ কাপোৰ হৈছে গাপাঃ। এইবিধ মেখেলা দুইমূৰ সংযোগ কৰি চিলোৱা নহয়। আদিসকলৰ গালৌ আৰু মিচিং গাপাঃ প্ৰায় একেই ধৰণৰ। ইয়াৰ মাজৰ অৰ্থাৎ পিছফালে অংশত কৌনা কৌনিক আকৃতিৰ ফুল বছা থাকে। মিচিং গাভৰু ছোৱালীয়ে এই গাপাঃ পৰিধান কৰে।

পুচুং এগে-গাচৰ ঃ

পাতল সেউজীয়াৰ লগত বগা, বেঙুলীয়া, হালধীয়া আদি ৰং মিহলি সৰু সৰু আঁছ লগোৱা ছেক তৈয়াৰ কৰি গ্ৰাফিক ৰূপত বোৱা মেখেলা-চাদৰকে পুচুং এগে-গাচৰ বুলি কোৱা হয়। সাধাৰণতে ঘৰুৱা পোছাক হিচাপে বিবাহিত মহিলাই এই পুচুং এগে-গাচৰ পৰিধান কৰে।

পুৰুষসকলৰ বাবে পৰম্পৰাগত মিবু গালুগ, গন্থ, উগন, টঙালি, দুমৌৰ আদি আছে।

তিৱা জনগোষ্ঠী ঃ

তিৱা অসমৰ এটা খিলঞ্জীয়া জনগোষ্ঠী। এওঁলোক চীনা-তিব্বতীয় ভাষা পৰিয়ালৰ মান-তিব্বতীয় শাখাৰ জনগোষ্ঠী। অসমৰ নগাওঁ, মৰিগাওঁ, আৰু কাৰ্বি আংলং জিলাতেই এওঁলোকৰ ঘাই বসতি যদিও কামৰূপ জিলাৰ দক্ষিণ-পূব অংশত, লক্ষিমপুৰ জিলাৰ কেইখনমান গাঁৱত আৰু যোৰহাটৰ ওচৰত তিতাবৰত কিছুসংখ্যক তিৱালোক আছে। পূৰ্বে এই জন-জাতিৰ লোকসকল 'লালুং' নামে পৰিচিত আছিল যদিও বৰ্তমানে এওঁলোকে নিজকে 'তিৱা' বুলি চিনাকি দিহে ভাল পায়। কাৰ্বিসকলৰ লগত তিৱাসকলৰ যথেষ্ট সাদৃশ্য দেখা যায়। বহুক্ষেত্ৰত তেওঁলোকক দুটা সুকীয়া জনজাতি হিচাপে ঠাৱৰ কৰাই কঠিন। দুয়োটা জনজাতিৰ সামাজিক প্ৰথা, ৰীতি-নীতি আদিৰ মাজত পাৰ্থক্যতকৈ সাদৃশ্যই বেছি।

উৎসৱ-পাৰ্বণ, সাজ-পোছাক আৰু জীৱন-নিৰ্বাহৰ পদ্ধতি ঃ

উৎসৱ-পাৰ্বণৰ ক্ষেত্ৰত ভৈয়ামৰ তিৱাসকলে স্থানীয় আন অসমীয়াসকলে পালন কৰা উৎসৱকেই পালন কৰে। তিৱাসকলৰ জীৱন-নিৰ্বাহৰ পদ্ধতি আৰু অসমীয়া ভাষা-ভাষী হিন্দুসকলৰ লগত বহুখিনি মিল আছে।

তিৱাসকলৰ পৰম্পৰাগত সাজ-পোচাক -

জচকাই ঃ- তিৱা মহিলাই পিন্ধা দখনাৰ দৰে চাদৰ।

ফাচকাই ঃ- বুকুত পিন্ধা ফুলাম চাদৰ।

ফাগুৰি ঃ- তিৱা পুৰুষে মূৰত পিন্ধা পাগুৰি।

ফালি ঃ- তিৱাসকলৰ পৰম্পৰাগত গামোচা।

ফুইছাল' ঃ- ডিঙিত পিন্ধা পইচাৰ মনি বা মালা।

২.০১ অসমত বাস কৰা কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ ইতিবৃত্তি ঃ

অসমত বসবাস কৰা কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠী এটি প্ৰাচীন উল্লেখযোগ্য জাতিগত গোষ্ঠী। এই জনগোষ্ঠীৰ ইতিবৃত্তি বহু যুগ পুৰণা আৰু এটি সমৃদ্ধ সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যৰে পৰিপূৰ্ণ। তলত কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ ইতিহাস (ইতিবৃত্তি) সংক্ষেপে দিয়া হৈছে ঃ-

উৎপত্তি আৰু ইতিহাস ঃ

কোচ ৰাজবংশী শব্দটো "কোচ" আৰু "ৰাজবংশী" শব্দ দুটাৰ সমন্বয়ে গঠিত। "কোচ" হ'ল জাতিগত নাম আৰু "ৰাজবংশী" অৰ্থাৎ ৰাজবংশত জন্ম হোৱা। এই জনগোষ্ঠীৰ মূল বাসস্থান আছিল কামতা ৰাজ্য বা কামৰূপ অঞ্চল। ১৫শ শতিকাত বিশ্বসিংহ নামৰ এজন শক্তিশালী ৰাজাই কোচ ৰাজবংশী স্থাপন কৰিছিল। বিশ্বসিংহই কামতা ৰাজ্যৰ ভিতৰেদি কোচ ৰাজ্য স্থাপন কৰি তেওঁৰ পুত্ৰ নৰণাৰায়ণৰ সময়ত ৰাজত্বৰ বিস্তাৰ কৰিলে।

ভৌগলিক বিস্তৃতি ঃ

অসমৰ পশ্চিম অংশ বিশেষকৈ কোকৰাঝাৰ, ধুবুৰী, বৰপেটা, গোৱালপাৰা আদিত কোচ ৰাজবংশীসকল

ব্যাপকভাৱে বাস কৰে। তেওঁলোক পশ্চিম বঙ্গ, বিহাৰ আৰু বাংলাদেশৰ উত্তৰ অঞ্চলতেও বসবাস কৰে।

ভাষা আৰু সংস্কৃতি ঃ

কোচ ৰাজবংশীসকল সাধাৰণতে ৰাজবংশী বুলি জনাজাত ভাষা ব্যৱহাৰ কৰে, যিটো অসমীয়া, বঙালী আৰু মৈথেলী ভাষাৰ সংমিশ্ৰণ। তেওঁলোকৰ নিজৰ পৰম্পৰাগত নৃত্য, সংগীত আৰু উৎসৱ আছে, যেনে ঃ গোৱালিনী নৃত্য, ভাওনা, কীৰ্তন ইত্যাদি। দেউল পূজা, কৃষ্ণপূজা, লক্ষ্মী পূজা আদি ধৰ্মীয় আচাৰ-অনুষ্ঠানত অংশ লয়।

আৰ্থ-সামাজিক পৰিস্থিতি ঃ

কোচ ৰাজবংশীসকল প্ৰধানকৈ কৃষি নিৰ্ভৰ আৰু গ্ৰাম্য জীৱন ধাৰণ কৰা জনগোষ্ঠী। অসমৰ বিভিন্ন আন্দোলনত, বিশেষকৈ ভাষা আৰু জাতিসত্বা সংক্ৰান্ত আন্দোলন এই জনগোষ্ঠীৰ সক্ৰিয় অংশগ্ৰহণ আছিল। কোচ ৰাজবংশী (ইংৰাজী ঃ Koch Rajbongshi) হৈছে এক খিলঞ্জীয়া চীনা তিব্বতীয় জনগোষ্ঠী [1]। বৰ্তমান নেপালৰ কিছু অঞ্চল; ভাৰতৰ অসম, পশ্চিম বংগ, মেঘালয় ৰাজ্য, বিহাৰৰ কিষাণগঞ্জ, বাংলাদেশৰ ৰংপুৰ আৰু ভূটানৰ কিছু নিৰ্দিষ্ট অঞ্চলত কোচ ৰাজবংশীৰ লোক আছে।

যদিও "কোচ" আৰু "ৰাজবংশী" পদ দুটা বৰ্তমান এটা আনটোৰ সলনি ব্যৱহাৰ কৰা হয়, The Imperial Gazetteer of India ৰ মতে, "যদিও কোচসকলে নিজকে মুক্তমনে ৰাজবংশী বুলি কয়, প্ৰকৃততে দুয়োটা জনগোষ্ঠী সম্পূৰ্ণভাৱে দুটা ভিন্ন উৎসৰ পৰা উদ্ভৱ হোৱা বুলি বিশ্বাস কৰা হয় (Bengal Cansus Report, 1901, part I, pp. 382-83 চাওক), কোচসকল মংগোলীয় উদ্ভৱ, আনহাতে ৰাজবংশীসকল দ্ৰাবিড় উদ্ভৱ জনজাতি যিয়ে সম্ভৱতঃ কোচ ৰজাসকল ক্ষমতালৈ অহাৰ আগৰে পৰাই ৰাজবংশী নাম পাইছিল। The Imperial Gazetteer of India ই ইয়াকো কৈছে যে, "কোচ জনজাতিসকল, বৰ্তমান দ্ৰাবিড়ৰ সৈতে সংমিশ্ৰিত হৈ গ'ল যদিও, পূৰ্বতে সম্পূৰ্ণ মংগোলীয় আছিল আৰু কছাৰী, টিপ্পাৰা, লালুং, চুতীয়া আৰু গাৰোসকলৰ সৈতে ওচৰ সম্বন্ধ থকা এটা ভাষা কৈছিল। ইয়াৰোপৰি কোৱা হৈছে যে, "তলৰ জনগোষ্ঠীসমূহ সংখ্যাগত দিশত শক্তিশালী (১৯০১ ৰ মতে) ঃ কোচ (২০৯,০০০), ৰাজবংশী (১,২০০), কলিতা (২০৩,০০০), নদীয়াল (৮৪,০০০), যোগী (৭১,০০০), কেওত (৬৬,০০০), আহোম (১৫৩,০০০) আৰু চুতীয়া (৮৭,০০০)।" যিকি নহওক, বৰ্তমান এই জনগোষ্ঠী দুটাক এটাৰ পৰা আনটোক পৃথক কৰা অসম্ভৱ প্ৰায়। বৰ্তমান এই লোকসকল অসমৰ অধিকাংশ সমতলীয়া জিলাত বহুলভাৱে বিয়পি পৰিছে। কামৰূপ আৰু গোৱালপাৰা জিলাত অধিক কোচ ৰাজবংশী লোক আছে। ২০১১ চনৰ লোকপিয়ল মতে অসমত মুঠ ৪,৬০,৮৬৬ জন কোচ ৰাজবংশী লোক আছে। [4]

সাধাৰণতে কোচ (ৰাজবংশী) সকল হৈছে এটা প্ৰধান জনজাতীয় বৈশিষ্ট্য প্ৰায় লুপ্ত হোৱা গোট। গেইটৰ মতে (১৯০৫) "অসমত প্ৰকৃততে, কছাৰী, লালুং, মিকিৰ, আৰু অন্য জনজাতিৰ পৰা হিন্দুলৈ পৰিবৰ্তন হোৱা লোকসকল এই (কোচ শব্দটো) হিন্দু জাতিলৈ পৰিণত হৈছিল। এই পৰিবৰ্তন কেতিয়া হৈছিল ক'ব পৰা নেযায়। সম্ভৱতঃ ১৫ শতাব্দীত, শ্ৰীমন্ত শংকৰদেৱৰ সময়তেই এই বৈষ্ণৱীকৰণ হৈছিল বুলি অনুমান কৰা হয়।

১৯৭৮-১৯৭৯ চনত অসমৰ গোৱালপাৰা জিলাৰ পৰা সংগ্ৰহ কৰা কোচলোকৰ তেজৰ নমুনাৰ ভিত্তিত কৰা এক অধ্যয়ন মতে, গোৱালপাৰাৰ কোচসকল জনজাতি লোকসকলৰ (গাৰো, কছাৰী আৰু ৰাভাসকলৰ দৰে) লগত বহু ক্ষেত্ৰত অমিল। দেখা গৈছে যে, জনজাতি এলেকাত বসবাস কৰা ৰাজবংশী (কোচ) সকলৰ উচ্চ হাৰৰ HbE জিন থাকে অন্যহাতে হিন্দু জাতি বসবাস কৰা অঞ্চলত বাস কৰা ৰাজবংশী সকলৰ HbE জিনৰ হাৰ লঘু আৰু সেইবাবে এই ক্ষেত্ৰত অসমীয়া জনগোষ্ঠীৰ সৈতে মিল দেখা পোৱা যায়। গাৰো, ৰাভা, কছাৰী আৰু লালুং নামৰ সকলো বড়োভাষীৰে HbE জিনৰ হাৰ অতি উচ্চ। অধ্যয়ন মতে, “সেইবাবে, কোনোৱে ক'ব পাৰে যে জনজাতি অঞ্চলৰ ৰাজবংশী সকল শেহতীয়া পৰিবৰ্তনৰ ফলশ্ৰুতি আৰু এই সকলে এতিয়াও উচ্চ হাৰৰ HbE জিন বহন কৰে।”

বসতি ঃ-

কোচৰাজবংশী সকল তেওঁলোকৰ পুৰণা সাম্ৰাজ্য, কমতাপুৰ, কোচৰাজবংশী সাম্ৰাজ্য, কামৰূপ সাম্ৰাজ্যৰ সমগ্ৰ অসম, বৰ্তমান পশ্চিম বংগৰ সমগ্ৰ অঞ্চল, নেপাল আৰু বাংলাদেশত বাস কৰে। তেওঁলোক অসমৰ সংখ্যাগোৰিষ্ঠ আৰু উত্তৰ বেংগলত তুলনামূলক ভাৱে অধিক জনসংখ্যাৰ জনগোষ্ঠী। কোচৰাজবংশী সকল প্ৰকৃতিৰ একেবাৰে নিবিড়ভাৱে বাস কৰে। কোচৰাজবংশী পুৰুষসকল হাবিলৈ দলপাতি চিকাৰ কৰিবলৈ যোৱাতো এটা পৰম্পৰা। তেওঁলোকে হাবিৰ পৰা “চিকাৰ” ধৰি আনে আৰু কলপাতত প্ৰতিটো পৰিয়ালৰ আৱশ্যক অনুসৰি ভাগ বতৰা কৰে। এঘৰ পৰম্পৰাগত কোচলোকৰ বাৰীত কমপক্ষেও এজোপা আম গছ, এজোপা কঁঠাল গছ আৰু এখন সৰু পাচলিৰ বাগিছা আৰু মাছ পোহা এটা সৰু পুখুৰী থাকে।

ভাষা ঃ-

কিছুলোকে কোচ ভাষা কয়, যিটো বড়োসকলৰ বড়ো ভাষাৰ ওচৰ সম্বন্ধীয় এক প্ৰকাৰৰ চীন-তিব্বতীয় ভাষা। বেছিভাগে (ভাৰতৰ প্ৰায় পাঁচ নিযুত লোকে) কামতাপুৰী বা ৰাজবংশী ভাষা কয়, যিটো এটা ভাৰতীয় ভাষা। নেপালৰ ১,৩০,০০০ তকৈ অধিক মানুহে ৰাজবংশী বা তাজপুৰী ভাষা কয়। বাংলাদেশৰ ৰংপুৰ জিলাৰ মানুহে ৰংপুৰী বা ৰাজবংশী কয়। কোচ ৰাজবংশী লোকসকল দ্বিভাষী হয়। নিজৰ ভাষাৰ উপৰিও অঞ্চলভেদে অসমীয়া, বাংলা, নেপালী ভাষা কয়।

২.০২ গোৱালিনী নৃত্যৰ উযপত্তি আৰু বিকাশ ঃ

গোৱালিনী নৃত্য অসমৰ এক লোকনৃত্য। ইয়াৰ উৎপত্তি আৰু বিকাশ সম্পৰ্কে নিৰ্দিষ্ট তথ্যৰ অভাৱ যদিও, ইয়াৰ বৈশিষ্ট্যসমূহৰ পৰা ইয়াৰ ইতিহাস আৰু গুৰুত্ব বুজিব পাৰি। গোৱালিনী নৃত্য সাধাৰণতে গৰু পোহা লোকসকলে পৰিৱেশন কৰে, আৰু ইয়াৰ যোগেদি তেওঁকেৰ জীৱনশৈলী আৰু পৰম্পৰা প্ৰতিফলিত হয়।

উৎপত্তি ঃ

গোৱালিনী নৃত্য কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ এটা পৰম্পৰাগত নৃত্য ৰূপ। এই নৃত্যৰ উৎপত্তি মূলত ধৰ্মীয় আৰু সামাজিক অনুষ্ঠানৰ লগত জড়িত। এই নৃত্য “গোৱালিনী” শব্দৰ লগত যুক্ত, যাৰ অৰ্থ গাৱালী বা গোৱালিনী — অৰ্থাৎ গো-পালনকাৰী নাৰী। এই নৃত্য মূলত কৃষিভিত্তিক সমাজত কৃষিকৰ্ম, গো-সম্পত্তি আৰু গোহালাৰ সংহতিৰ প্ৰতীক হিচাপে গঢ় লৈছে।

ইতিহাসবিদসকলৰ মতে, এই নৃত্য প্ৰাচীন কৃষিজীৱী সমাজত কৃষি উৎসৱ, ব্ৰত আৰু লোকাচাৰৰ অংশ হিচাপে পৰিচিত হৈছিল। বিৱাহ, নৱান্ন, বাহাৰ (বসন্ত) উৎসৱৰ সময়ত এই নৃত্য বিশেষভাৱে অনুষ্ঠিত হ'ব। গোৱালিনী নৃত্যৰ উৎপত্তি অসমৰ গ্ৰামাঞ্চলত হৈছিল বুলি ধাৰণা কৰা হয়। এই নৃত্য গৰু পোহা লোকসকলৰ মাজত জনপ্ৰিয় আছিল আৰু তেওঁলোকৰ সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত ই এক গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশ আছিল। কিছুমানৰ মতে, এই নৃত্য ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণৰ লীলাৰ সৈতে জড়িত, যিহেতু তেওঁ গৰু চৰাইছিল।

বিকাশ ঃ-

গোৱালিনী নৃত্য ক্ৰমে কেৱল ধৰ্মীয় নোহোৱাকৈ সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক পৰিসৰতো প্ৰৱেশ কৰে। সময়ৰ প্ৰবাহত এই নৃত্য সমাজৰ বিভিন্ন স্তৰত স্বীকৃতি লাভ কৰে। বিশেষকৈ অসম আৰু উত্তৰ বঙ্গৰ কোচ ৰাজবংশী অঞ্চলসমূহত এই নৃত্য ঐতিহ্যবাহী লোকনৃত্য ৰূপে বিকশিত হয়। গোৱালিনী নৃত্যত মহিলা সদস্যাসকলে গীতৰ লগত মিল ৰাখি সংগীত, বাদ্যযন্ত্ৰ আৰু নৃত্যৰ মাধ্যমে নিজৰ সংস্কৃতিক প্ৰতিফলন কৰে। গীতবোৰ সাধাৰণতে কৃষি, দৈৱ-স্তুতি, গোপাল-কৃষ্ণ চৰিত্ৰ, আৰু সামাজিক কাহিনী ভিত্তিক হয়।

শতিকাজুৰি, গোৱালিনী নৃত্যই বিভিন্ন পৰিবৰ্তনৰ মাজেৰে গৈছে, কিন্তু ইয়াৰ মূল বৈশিষ্ট্যসমূহ অক্ষুণ্ণ আছে। প্ৰথমতে, এই নৃত্য ঘৰুৱা অনুষ্ঠান আৰু উৎসৱত পৰিৱেশন কৰা হৈছিল। সময়ৰ লগে লগে, ই লোক-উৎসৱ আৰু সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানৰ এক অবিচ্ছেদ্য অংগ হৈ পৰিছে। বৰ্তমান, গোৱালিনী নৃত্য অসমৰ এক পৰিচিত লোকনৃত্য হিচাপে স্বীকৃতি লাভ কৰিছে আৰু ইয়াক বিভিন্ন সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানত পৰিৱেশন কৰা হয়।

আধুনিক প্ৰেক্ষাপটত বিকাশ ঃ

আজিৰ সময়ত গোৱালিনী নৃত্য কেৱল পৰম্পৰাগত অনুষ্ঠানেই নহয়, বৰং বিভিন্ন লোকউৎসৱ, ৰাজ্যিক-জাতীয় সাংস্কৃতিক কাৰ্যসূচীতো স্থান লাভ কৰিছে। বহু লোকনৃত্য গৱেষক আৰু সাংস্কৃতিক সংগঠনে এই নৃত্য সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰৰ ক্ষেত্ৰত গুৰুত্বপূৰ্ণ ভূমিকা গ্ৰহণ কৰিছে।

গোৱালিনী নৃত্য কেৱল এটি নৃত্য নহয়, ই কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰা, জীৱনদৰ্শন আৰু সাংস্কৃতিক পৰিচয়ৰ এক জীৱন্ত দলিল। ই যুগে যুগে পৰিবৰ্তন আৰু সময়ৰ লগত তাল মিলাই উন্নয়ন হৈছে, তথাপিও ইয়াৰ মূল চৰিত্ৰ আজিও জীৱন্ত।

তৃতীয় অধ্যায়

৩.০০ পৰিসৰ ঃ-

গৱেষণাৰ বিষয় বস্তুটো মূলতে পশ্চিম অসম অৰ্থাৎ ধুবুৰী জিলা বাছি লোৱা হৈছে।

গোৱালিনী নৃত্যৰ গৱেষণাৰ পৰিসৰ (ধুবুৰী জিলা)

গোৱালিনী নৃত্য হৈছে কোচ ৰাজবংশী জাতিগোষ্ঠীৰ এটি পৰম্পৰাগত নৃত্যশৈলী, যি প্ৰধানকৈ অসমৰ ধুবুৰী জিলাৰ কোচ ৰাজবংশী সমাজত প্ৰচলিত। এই নৃত্যৰ গৱেষণাৰ পৰিসৰ বহুল আৰু বহু-আঙ্গিক, বিশেষকৈ ধুবুৰী জিলাত ইয়াৰ ঐতিহাসিক, সাংস্কৃতিক, সামাজিক আৰু নৃত্য-নাট্য গুণৰ ওপৰত বিশেষভাৱে গৱেষণা কৰিব পৰা যায়। তলত গৱেষণাৰ সম্ভাব্য পৰিসৰসমূহ দিয়া হৈছে —

১) ঐতিহাসিক পৰিসৰ**

* গোৱালিনী নৃত্যৰ উৎপত্তিৰ সময়কাল আৰু পটভূমি।
* ধুবুৰী জিলাত ইয়াৰ প্ৰৱেশ আৰু বিকাশৰ ধাৰা।
* কোচ ৰাজবংশী ৰাজবংশ আৰু সামাজিক পৰিৱৰ্তনৰ লগত ইয়াৰ সম্পৰ্ক।

২) সাংস্কৃতিক পৰিসৰ**

* নৃত্যটোৰ সৈতে জড়িত ধৰ্মীয়/আধ্যাত্মিক বিশ্বাস আৰু লোককথা।
* উৎসৱ, সামাজিক অনুষ্ঠান, আৰু ধৰ্মীয় আচাৰত গোৱালিনী নৃত্যৰ অৱস্থান।
* লোকসাহিত্য, সংগীত, পৰিধান আৰু গীত-বাদ্যৰ সামগ্ৰিক সংস্কৃতিৰ লগত সম্পৰ্ক।

৩) সমাজ বিজ্ঞানমূলক পৰিসৰ**

* গোৱালিনী নৃত্যত মহিলাৰ ভূমিকা (বিশেষকৈ 'গোৱালিনী' হিচাপে)।
* ধুবুৰী জিলাৰ সামাজিক পৰিৱেশত এই নৃত্যৰ প্ৰভাৱ।
* সমাজৰ ভিতৰত এই নৃত্যৰ স্থান আৰু তাৰ আধুনিকীকৰণ প্ৰচেষ্টা।

৪) নৃত্য-কলা বিশ্লেষণ**

* নৃত্যৰ ভঙ্গীমা, অভিব্যক্তি, নৃত্যভাষা আৰু গতি-বিধি।
* সংগীত, বাদ্যযন্ত্ৰ আৰু ছন্দৰ বৈশিষ্ট্য।
* গোৱালিনী নৃত্যৰ নাট্যশৈলী আৰু প্ৰতিমা-সৃষ্টিৰ দিশ।

৫) তুলনামূলক গৱেষণা**

* অন্যান্য অসমৰ লোকনৃত্যৰ সৈতে তুলনা।
* পশ্চিমবঙ্গ, বিহাৰ বা নেপালৰ ৰাজবংশী সমাজৰ নৃত্যৰ লগত সাদৃশ্য-বিচাৰ।
* আধুনিক সৃষ্টিশীল নৃত্যৰ লগত গোৱালিনী নৃত্যৰ সামঞ্জস্যতা।

৬) সংৰক্ষণ আৰু পুনৰুজ্জীৱনৰ দিশ**

* ধুবুৰী জিলাত গোৱালিনী নৃত্যৰ সংকট আৰু বিলুপ্তিৰ আশংকা।

* ইয়াৰ সংৰক্ষণৰ বাবে প্ৰচেষ্টা, সংগঠন আৰু চৰকাৰী ভূমিকা।

* বিদ্যালয় আৰু গৱেষণা প্ৰতিষ্ঠান সমূহত ইয়াৰ অধ্যয়নৰ স্থান।

ধুবুৰী জিলাত গোৱালিনী নৃত্য কেৱল এটা নৃত্যশৈলী নহয়, ই হৈছে কোচ ৰাজবংশী সমাজৰ সাংস্কৃতিক পৰিচয়। সেয়ে ইয়াৰ গৱেষণাৰ পৰিসৰ বহুমুখী আৰু বহুস্তৰীয়, যি গৱেষণাজনক সমাজ, ইতিহাস আৰু কলাৰ সংমিশ্ৰিত অধ্যয়নৰ সুবিধা দিয়ে।

৩.০১ ধুবুৰী জিলাৰ লোক পৰিৱেশ্য কলা সমূহ ঃ

ধুবুৰী জিলাৰ লোক পৰিৱেশ্য কলা সমূহ (Folk Performing Arts) সেইসকল সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যক সম্বলিত, যিবোৰ ধুবুৰীৰ স্থানীয় জনগোষ্ঠীয়ে যুগ যুগ ধৰি পালন কৰি আহিছে। এই কলাসমূহৰ মূল উদ্দেশ্য হ'ল - লোক জীৱনৰ আনন্দ, ধৰ্মীয় বিশ্বাস, সামাজিক একতা আৰু ঐতিহ্য সংৰক্ষণ। আন্তৰ্জাতিক শ্ৰেণী বিভাজনৰ প্ৰতি লক্ষ্য ৰাখি ধুবুৰী জিলাৰ লোক সংস্কৃতিক চাৰিটা ভাগত ভগাব পাৰি —

ক) লোক সাহিত্য বা মৌখিক সাহিত্য বা বাচিক কলা।

খ) সামাজিক লোক আচাৰ অনুষ্ঠান।

গ) ভৌতিক সংস্কৃতি।

ঘ) লোক পৰিৱেশ্য কলা।

ক) ধুবুৰীৰ লোক সাহিত্য বা মৌখিক সাহিত্য বা বাচিক কলাক আকৌ তলত দিয়া উপশ্ৰেণী কেইটামানত ভাগ কৰিব পাৰি। যেনে -

১) লোকগীত।

২) উৎসৱ-অনুষ্ঠান, পূজা-পাতল আদিৰ সৈতে জড়িত গীত।

৩) সংস্কাৰ মূলক কৃত্যৰ সৈতে জড়িত গীত-পদ।

৪) ল'ৰা-ছোৱালীৰ সৈতে জড়িত গীত-পদ।

৫) কৰ্ম গীত।

৬) অনুৰাগ-পূৰ্বৰাগ, প্ৰেম-প্ৰণয়, বিৰহ মিলন, সম্ভোগ বিষয়ক গীত।

৭) মালিতা বা কাহিনী গীত বা বেলাড।

৮) হাস্য ব্যংগ বিষয়ক গীত।

৯) বিবিধ বিষয়ক গীত।

খ) অবিভক্ত গোৱালপাৰাৰ জনসমাজত প্ৰচলিত সামাজিক আচাৰ-অনুষ্ঠানৰাজি তলত দিয়া উপশ্ৰেণীত বিভক্ত কৰিব পাৰি। যেনে -

১) লোক বিশঅবাস আৰু ধৰ্ম।

২) উৎসৱ-অনুষ্ঠান, সংস্কাৰ মূলক কৃত্যাদি।

৩) লোক ঔষদ আৰু লোক চিকিৎসা।

৪) অৱসৰ বিনোদন আৰু খেল-ধেমালি।

গ) ধুবুৰীৰ লোকায়ত জীৱনত পৰম্পৰাগত ভাৱে চলি অহা বস্তু সংস্কৃতি বা ভৌতিক সংস্কৃতিয়ে এই অঞ্চলৰ বস্তু সংস্কৃতি বা ভৌতিক সংস্কৃতিক পাঁচটা ভাগত ভগাব পাৰি। যেনে -

১) লোক শিল্প।

২) লোক কলা।

৩) লোক স্থপতি কলা।

৪) লোক ৰন্ধন প্ৰণালী আৰু

৫) লোক আভৰণ

ঘ) ধুবুৰী জিলাৰ লোক পৰিৱেশ্য কলা ঃ

লোক কবিতা এটি পঢ়ি যেতিয়া গায়কে বাদ্য সহ পৰিৱেশন কৰে তেতিয়া ই পৰিৱেশ্য কলা স্বৰূপ পৰিচিত হয়। তেনেদৰে লোকগীতৰ সৈতে প্ৰায়ে নৃত্য জড়িত হৈ থাকে। গীতৰ বিষয় বস্তুক নৃত্যৰ সহায়ত চাক্ষুষ ৰূপ প্ৰদান কৰা হয়। গীত বা নৃত্য পৰিৱেশনৰ ক্ষেত্ৰত বিভিন্ন বাদ্যযন্ত্ৰও সংগত কৰা হয়। মুঠতে গীত আৰু নৃত্য বাদ্যযন্ত্ৰৰ সহায়ত প্ৰাণৱন্ত হৈ উঠি সংগীত পদবাচ্য হোৱাৰ যোগ্যতা লাভ কৰে।

সমগ্ৰ ধুবুৰী অঞ্চলত বিভিন্ন গীত-পদ প্ৰচলিত হৈ আহিছে পৰম্পৰাগতভাৱে। এই গীত পদ সমূহ বিশেষ বিশেষ প্ৰসংগ বা অনুষংগত পুৰুষ-মহিলা, ডেকা-গাভৰু, ল'ৰা-ছোৱালী অথবা একক ভাৱে অথবা বহুজনে মিলি পৰম্পৰাগত বাদ্যযন্ত্ৰ সংগত কৰি গায়, বিশেষ ধৰণৰ পৰম্পৰাগত পোছাক-পৰিচ্ছদ, আ-অলংকাৰ আদি পৰিধান কৰি। লৈঙ্গিকভাৱেও এই গীত পদবোৰ শ্ৰেণী বিভাজন কৰিব পাৰি। কোনো কোনো গীত কেৱল পুৰুষৰ মাজত প্ৰচলিত- এইবোৰ পুৰুষলিংগ বিশিষ্ট গীত, যেনে মৈষাল গীত, মাউত গীত বা মাহুত গীত, লাখেৰ গীত ইত্যাদি। তেনেদৰে কিছুমান গীত-পদ কেৱল মহিলাসকলৰ ভিতৰতে সীমাবদ্ধ। এই শ্ৰেণী গীতক স্ত্ৰীলিংগ গীত বুলিব পাৰি। যেনে - হুদুম পূজাৰ গীত, কাতি পূজাৰ গীত, মনসা গীত, আইনাম, গোপিনীৰ নাম, বিয়াৰ গীত আদি। কিছুমান গীত আকৌ পুৰুষ আৰু মহিলা উভয়ে গাব পাৰে। তেনে গীত উভয়লিংগ বিশিষ্ট্য গীতৰ পৰ্যায়ত সামৰিব পাৰি। কিছুমান গীত আকৌ ল'ৰা-ছোৱালী উভয়ৰে মাজত প্ৰচলিত। এনে গীতৰ ভিতৰত ল'ৰা-ছোৱালীৰ খেল-ধেমালিৰ গীত বিশেষভাৱে উল্লেখযোগ্য। খেল-ধেমালিৰ সৈতে বাদ্যযন্ত্ৰ সংগত কৰা নহয় যদিও এইবিধ গীতৰ নৃত্যভংগীৰ প্ৰয়োগ লক্ষ্য কৰিব পাৰি। এনে ধৰণৰ গীতকো উভয়লিংগ বিশিষ্ট্য গীত বুলিব পাৰি। ভাৱাইয়া, চটকা আদি গীত বিভিন্ন প্ৰসংগত বিভিন্ন পৰম্পৰাগত বাদ্যযন্ত্ৰ সংগত কৰি পুৰুষ-স্ত্ৰী উভয়ে গায়। ভাৱাইয়া, চটকা আদি গীতৰ সুনিৰ্ধাৰিত প্ৰসংগ নাই যেন লাগে। বিয়া গীতৰ সৈতে জড়িত এই নাচত পুৰুষ-স্ত্ৰী উভয়ে ভাগ লয়। এই ধৰণৰ এটা গীতৰ অংশ বিশেষ তলত দিয়া হ'ল উদাহৰণ স্বৰূপে ঃ

বাইজ আইনচচন ধেৰং ধেৰং

শানাই সৰুৱালী গালা ও-মুই নেদেয়া সেন ফেলেয়া দেওং গুৰিয়া সেন ফেলেয়া দেওং ও মোৰ দয়াৰ

বাবাৰ আগে ও-সেন্দুৰ না আইন্‌চেন বৰু সিও আখাৰ মাটি ও -

শাখা যে আইনচেন বৰু

সিও গাইনেৰ শামা ও -

ঠিক তেনেদৰে ধুবুৰী জিলাৰ কিছু অঞ্চলত প্ৰধানকৈ গৌৰীপুৰ অঞ্চলত মুখা শিল্পৰ বহুত বেছি প্ৰচাৰ এতিয়াও আছে যেনে ঃ

চণ্ডী মুখা- কোচ ৰাজবংশীৰ পৰম্পৰাগত চণ্ডী নৃত্যত এই মুখা পৰিধান কৰা হয়। চণ্ডী নৃত্যত ব্যৱহৃত অন্যান্য কিছু মুখাৰ নাম হৈছে -

ভালুক

মহাদেৱ

ডাইনি-জুগুনি

মুণ্ড মালা (মাথাৰ মালা)

ঠিক তেনেদৰে কুষান নাচত ৰাৱন, হনুমান, ঘোৰা, বান্দৰ আদিৰ মুখা বনাই ব্যৱহাৰ কাৰ হয়।

৩.০২ ধুবুৰী জিলাত প্ৰচলিত গোৱালিনী নৃত্যৰ উৎপত্তি আৰু বিকাশ ঃ

উৎপত্তি ঃ

গোৱালিনী নৃত্য উত্তৰ-পশ্চিম অসম তথা ধুবুৰী জিলাৰ কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ এটা পৰম্পৰাগত নৃত্য। এই নৃত্যৰ উৎপত্তি মূলত কৃষিভিত্তিক সমাজ ব্যৱস্থাৰ সৈতে জড়িত। কোচ ৰাজবংশী সমাজত গোৱালিনী শব্দটোৱে 'গোৱালী' বা গৰু পালনকাৰী নাৰীক বুজায়। গোৱালিনী নৃত্য মূলত গৰু, খেতি, দুধ, গাভীৰ যত্ন আদিৰ সৈতে জড়িত দৈনন্দিন জীৱনৰ অভিজ্ঞতা আৰু উৎসৱৰ আনন্দ প্ৰকাশ কৰিবলৈ কৰা হৈছিল।

এই নৃত্যটো প্ৰথমে কৃষিৰ শুভ সুচনাৰ বাবে তথা গাভী আৰু খেতিৰ উৎপাদন বৃদ্ধিৰ কামনাৰে উদ্‌যাপন কৰা হৈছিল। ধুবুৰী জিলাৰ গাঁৱলীয়া সমাজত মাৰীসকলেই এই নৃত্যটোৰ মুখ্য শিল্পী, যিয়ে গান, ঢোল, খোল আদিৰে এক সংগীতাত্মক পৰিৱেশত নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰে।

বিকাশ ঃ

গোৱালিনী নৃত্যৰ বিকাশ প্ৰধানকৈ মৌখিক পৰম্পৰা আৰু উৎসৱৰ জৰিয়তে হৈছে। সময়ৰ সেতে এই নৃত্য গাওঁ-মুখী পৰিসৰৰ পৰা উজানি অসমলৈ আৰু বিভিন্ন সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠানলৈ বিসতৃত হয়। আধুনিক যুগত লোকসংস্কৃতিৰ সংৰক্ষণ আৰু প্ৰচাৰৰ চেষ্টাৰে গোৱালিনী নৃত্যৰ নতুন ৰূপ, পোছাক, সংগীত আৰু মঞ্চ উপস্থাপন দেখা গৈছে। ধুবুৰীৰ স্থানীয় সাংস্কৃতিক অনুষ্ঠান, বিদ্যালয় আৰু বিশ্ববিদ্যালয়ত এই নৃত্য শিক্ষাৰ অন্তৰ্ভুক্ত হোৱাৰ ফলত ইয়াৰ বিকাশ আৰস্বীকৃতি বৃদ্ধি পাইছে।

উল্লেখযোগ্য বিকাশৰ দিশসমূহ ঃ

১) সাংগঠনিক ৰূপত প্ৰচাৰ ঃ

সাংস্কৃতিক সভা, মেলা, বিহু উৎসৱত গোৱালিনী নৃত্য নিয়মিতভাৱে স্থান পায়।

২) শিক্ষাৰ মাধ্যমে সংৰক্ষণ ঃ

বিদ্যালয় আৰু মহাবিদ্যালয়ৰ পাঠ্যত ইয়াক অন্তৰ্ভুক্ত কৰি স্থানীয় সংস্কৃতিক বৰঙণি দিয়া হৈছে।

৩) মঞ্চায়নভিত্তিক ৰূপান্তৰ ঃ

ঐতিহ্যিক নৃত্যটো মঞ্চত উপস্থাপন কৰিব পাৰিবলৈ সামান্য নাট্যিকতা আৰু কোৰিওগ্ৰাফিক পৰিৱৰ্তন কৰা হৈছে।

৪) গৱেষণাৰ জৰিয়তে সংৰক্ষণ ঃ

বহু লোকসংস্কৃতি গৱেষকে এই নৃত্যৰ ইতিহাস, সংগীত, পোছাক, প্ৰয়োগ আৰু সামাজিক প্ৰভাৱৰ বিষয়ে লিখনি প্ৰস্তুত কৰিছে।

গোৱালিনী নৃত্য ধুবুৰী জিলাৰ কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ এক ঐতিহ্যবাহী শিল্প ৰূপ, যাৰ উৎপত্তি কৃষি সংস্কৃতিৰ পৰা আৰু বিকাশ স্থানীয় পৰম্পৰা, উৎসৱ, আৰু আধুনিক শিক্ষামূলক ও সাংস্কৃতিক প্ৰচেষ্ঠাৰ জৰিয়তে হৈছে। এই নৃত্যই কেৱল এক সাংস্কৃতিক পৰিচয়ৰ প্ৰতীক নহয়, ই হৈছে মহিলাসকলৰ ভূমিকা, কৃষি জীৱন আৰু সামূহিক আনন্দৰ এক শ্ৰেষ্ঠ প্ৰতিফলন।

৩.০৩ ধুবুৰী জিলাত প্ৰচলিত কোচ ৰাজবংশী জনজাতিৰ গোৱালিনী নৃত্য - এক অধ্যয়ন ঃ

অসমৰ ধুবুৰী জিলাৰ কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ পৰম্পৰাগত সাংস্কৃতিক ঐতিহ্যৰ অন্যতম স্বাক্ষৰ গোৱালিনী নৃত্য। এই নৃত্যৰ আধাৰত জনজাতিৰ সামাজিক, ধৰ্মীয় আৰু সাংস্কৃতিক ধাৰণাৰ সুস্পষ্ট প্ৰতিফলন দেখা যায়।

গোৱালিনী নৃত্যৰ মূল উৎপত্তি কৃষি আৰু গো-পালনৰ সৈতে জড়িত। এই নৃত্যটি মূলত কৃষিকাৰ্যৰ পৰা অবসৰ লাভ কৰাৰ পিছত, শস্য উৎসৱ, গোষ্ঠী পূজা বা ধৰ্মীয় উৎসৱত অনুষ্ঠিত কৰা হ'বলৈ ধৰিছিল। কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ জীৱনচৰ্যাৰ সৈতে সংলগ্ন এই নৃত্য এক ঐতিহ্যবাহী আধ্যাত্মিক দৃষ্টিভংগী বহন কৰে।

গোৱালিনী নৃত্যত মূলত মহিলাই অংশ গ্ৰহণ কৰে, যাক "গোৱালিনী" বুলি কোৱা হয়।

পৰম্পৰাগত ভংগীৰে গঠিত এই নৃত্যত কেতবোৰ ক্ষেত্ৰত কৃষিকাৰ্যৰ অনুকৰণ কৰা দেখা যায় - যেনে ধান ৰোৱা, ধান মেলা, গৰু পাহৰা ইত্যাদি।

গোৱালিনী নৃত্য কেৱল এক নৃত্যনৈয় বা বিনোদনৰ উপায় নহয়, ই কোচ ৰাজবংশী সমাজৰ জাতীয় চেতনাৰ, সামাজিক সংহতিৰ আৰু ধৰ্মীয় ভক্তিৰ প্ৰতীক। ই জাতি-সংস্কৃতিৰ পৰিচয় বহন কৰে আৰু নবীন প্ৰজন্মৰ মাজত সাংস্কৃতিক বোধ সৃষ্টি কৰে।

গোৱালিনী নৃত্য ধুবুৰী জিলাৰ কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ সাংস্কৃতিক জীৱনৰ এক অমূল্য ধন। এই নৃত্যৰ সংৰক্ষণ, গৱেষণা আৰু প্ৰচাৰ-প্ৰসাৰৰ জৰিয়তে আমাৰ লোক-সংস্কৃতি অধিক সমৃদ্ধ হ'ব।

গোৱালিনী নৃত্য কেৱল এটি বিনোদনৰ মাধ্যম নহয়, ই এক সামাজিক একতা, পৰম্পৰা সংৰক্ষণ আৰু সাম্প্ৰদায়িক পৰিচয়ৰ প্ৰতীক। ধুবুৰী জিলাৰ বিভিন্ন উৎসৱ, যেনে - বেহু, পূৰ্ণিমা, আৰু নৱান্ন উৎসৱ-ত এই নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰা হয়।

চতুর্থ অধ্যায়

৪.০০ গোৱালিনী নৃত্যৰ বৈশিষ্ট্য ঃ

গোৱালিনী নৃত্যৰ বৈশিষ্ট্যসমূহ তলত উল্লেখ কৰা হৈছে —

১) লোকপৰম্পৰাগত নৃত্য ঃ গোৱালিনী নৃত্য হৈছে কোচ ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ এক পৰম্পৰাগত লোকনৃত্য, যিটো বহু পুৰণি কালৰে পৰা ধুবুৰী জিলাত প্ৰচলিত।

২) কৃষি জীৱন ভিত্তিক ঃ এই নৃত্যৰ বিষয়বস্তু কৃষি জীৱন, গোহালাৰ জীৱন, গৰু-চৰাৰ কাহিনী আৰু গোৱালনীৰ দৈনন্দিন জীৱনৰ সৈতে সম্পৰ্কিত।

৩) মহিলাৰ প্ৰধান অৱদান ঃ গোৱালিনী নৃত্যত প্ৰধানকৈ মহিলাৰ অংশ গ্ৰহণ কৰে। এই নৃত্য মহিলাৰ পৰিশ্ৰম, সাংস্কৃতিক বোধ আৰু ধৰ্মীয় চৰ্চাৰ প্ৰতিফলন।

৪) গীত-বাদ্যৰ সংমিশ্ৰণ ঃ এই নৃত্যত সৰল বাদ্যযন্ত্ৰ (ঢৌল, কাঁহ, মাদল আদি) আৰু সুমধুৰ গীতৰ সহায়ত নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰা হয়। গীতবোৰ সাধাৰণতে স্থানীয় ভাষাত গোৱা হয়।

৫) সাংস্কৃতিক আধ্যাত্মিকতা ঃ গোৱালিনী নৃত্য কেৱল আনন্দৰ উৎস নহয়, ই ধৰ্মীয় বিশ্বাস, দেৱদেৱীৰ পূজা আৰু লোকবিশ্বাসৰ সৈতে গভীৰভাৱে জড়িত।

৬) পৰম্পৰাগত পোছাক আৰু আভূষণ ঃ নৃত্যত অংশ লোৱা মহিলাই পৰম্পৰাগত বস্ত্ৰ, যেনে মেখেলা-চাদৰ, ডোখানা আৰু গা-গহনা পৰিধান কৰে।

৭) দলগত নৃত্য ঃ এই নৃত্য সাধাৰণতে দলগতভাৱে সম্পাদন কৰা হয় আৰু এক প্ৰকাৰৰ সমন্বয়ৰ সৌন্দৰ্য প্ৰদৰ্শন কৰে।

৮) উৎসৱত প্ৰচলিত ঃ বিশেষকৈ গোহালীৰ লগত জড়িত উৎসৱ (যেনে গৰু বিহু, ধৰ্মীয় অনুষ্ঠান আদিত) এই নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰা হয়।

৪.০১ গোৱালিনী নৃত্য পৰিৱেশনৰ পাৰিবেশিক দিশ ঃ

গোৱালিনী নৃত্য পৰিৱেশনৰ পাৰিবেশিক দিশ (পাৰিপাৰ্শ্বিক পৰিৱেশৰ দৃষ্টিকোণৰ পৰা) গৱেষণা কৰোঁতে তলত উল্লেখ কৰা দিশবোৰ বিশেষভাৱে প্ৰাসংগিক হয় ঃ

১) ভৌগলিক পৰিৱেশ ঃ গোৱালিনী নৃত্য ধুবুৰী জিলাৰ কোচ ৰাজবংশী সমাজত প্ৰচলিত, যি অঞ্চলখন নদ-নদী, বনৰ জুই আৰু কৃষিভিত্তিক জীৱন পদ্ধতিত ভৰা।

এই নৃত্য প্ৰাকৃতিক দৃশ্য, মৌসুমী উৎসৱ আৰু কৃষিভিত্তিক পৰিৱেশৰ লগত গভীৰভাৱে জড়িত।

২) সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক পৰিৱেশ ঃ গোৱালিনী নৃত্য সমাজৰ এক গঠনমূলক অংগ হিচাপে বিবেচিত হয়; বিশেষকৈ কোচ ৰাজবংশী সমাজৰ পৰম্পৰা, উৎসৱ, বিবাহ আৰু ধৰ্মীয় আচৰণৰ লগত জড়িত।

লোকসকলৰ পৰস্পৰিক সহযোগিতা আৰু সম্প্ৰীতিৰ প্ৰতিফলন এই নৃত্যত দেখা যায়।

৩) ধৰ্মীয় আৰু আধ্যাত্মিক পৰিৱেশ ঃ এই নৃত্য প্ৰাচীন ধৰ্মীয় বিশ্বাস আৰু আধ্যাত্মিক বোধৰ সৈতে জড়িত। বহু সময়ত গোৱালিনী নৃত্য দেৱদেউতা পূজাৰ অংশ ৰূপে পৰিৱেশিত হয়।

৪) আৰ্থ-সামাজিক পৰিৱেশ ঃ গাওঁসম্প্ৰদায়ৰ আৰ্থিক পৰিস্থিতি, পেচাভিত্তিক জীৱনযাত্ৰা আৰু সাংস্কৃতিক

চৰ্চাৰ মানদণ্ড এই নৃত্যৰ চৰিত্ৰ গঠনত গুৰুত্বপূৰ্ণ। গোৱালিনী নৃত্যৰ প্ৰচলন মূলতঃ গ্ৰাম্য পৰিৱেশত বিদ্যমান।

৫) পৰিৱেশ সংৰক্ষণৰ দিশ ঃ এই নৃত্য প্ৰকৃতি-ভিত্তিক উপাদান (যেনে ঃ বাঁহী, ঢোল, পাট-কাপোৰ) ব্যৱহাৰৰ জৰিয়তে পৰিৱেশ-সচেতন চিন্তাধাৰা প্ৰকাশ কৰে। নৃত্যৰ পৰিৱেশন খোলা পৰিসৰত (যেনে ঃ খেতি পথাৰ, মেলাস্থল) হয়, যি প্ৰাকৃতিক পৰিৱেশক সজীৱ কৰি তোলে।

৪.০২ গোৱালিনী নৃত্যত ব্যৱহাৰ কৰা গীত আৰু গীতৰ তাৎপৰ্য্য ঃ

গোৱালিনী নৃত্য আচলতে কৃষিক ভিত্তি কৰি সৃষ্টি হোৱা নৃত্য। এই নৃত্য বৃন্দাবনৰ শ্ৰীকৃষ্ণ আৰু বৃন্দাবনৰ গোপীনীসকলক লৈ ৰচিত হৈছিল। ইয়াত শ্ৰীকৃষ্ণ কানাই আৰু গোপীনীসকলক গোৱালিনী বুলি উল্লেখ কৰা হৈছে। কানাইয়ে নিজৰ কৃষি কামত সহায় কৰিবলৈ গোপীনীসকলক তামোল-পাণ দি নিমন্ত্ৰণ কৰে। তাকে লৈ এজনী গোৱালিনীয়ে কৌতুক কৰি আন এজনীক কয় যে তোমাৰ শৰীৰৰ ৰং চাই তোমাকে কিয় জানো মাতিছে, তোমাৰ শৰীৰৰ সুন্দৰ গঠন লক্ষ্য কৰি তোমাক মাতিছে ইত্যাদি কৈ গোৱালিনীসকলে আনন্দত আত্মহাৰা হয়। আনন্দৰ আন এটা কাৰণ হ'ল ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণই সিহঁতক নিমন্ত্ৰণ দিছে। সেয়ে ঘৰৰ সকলো বাধা নেওচি শ্ৰীকৃষ্ণৰ কৃষি কামত সহায় কৰিবলৈ গোৱালিনীসকলে ৰাজি হয়।

গোৱালিনীসকলে প্ৰথমতে খেতি পথাৰত হেমতি আৰু বিতিৰী আদি ধানবোৰ ছটিয়ায়, ধানবোৰ পকিলে গৰু গাড়ীত তুলি দিয়ে, ধানৰ পৰা চাউল বাহিৰ কৰে আৰু পথাৰত জা-জলপান আদিও লৈ যায়। এই সময়খিনি ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণৰ লগত ৰং-ধেমালিৰ মাজেৰে পাৰ হৈ যোৱাৰ পিছত গোপিনীসকলে নিজৰ নিজৰ ঘৰলৈ আনন্দ মনেৰে উলটি যায়।

ভগৱান শ্ৰীকৃষ্ণ আৰু গোৱালিনী সকলৰ এই ঘটনাটোকে গীত আৰু নৃত্য ৰূপ দি পৰিৱেশন কৰা হৈছিল। গোৱালিনী নৃত্য আগত আছিল পালা গান কিন্তু কালৰ সোঁতত সকলো হেৰাই বৰ্তমান গোৱালিনী নৃত্য হিচাপে বাচি আছে।

তলত গীতটোৰ উদাহৰণ ঃ

গোৱালিনী গোৱালিনী হাটিয়া আইসো ধীৰে
ওকি ৰাজাৰ বেটা কানাইয়া ৰে
আই তোক কেনেবা ডাকাইছে
আই তোৰ গায়েৰ মাজন দেখিয়া ৰে
আই তোক কেনেবা ডাকাইছে
হেমতী বিত্ৰী আৰো ধান, ফেলইলং জমিতে
ৰইবাৰ নং মুই ৰইবাৰ নং
মুই যাইম কানাইয়াৰ সাথে ৰে
ছাওয়াল ৰাজা দিছে আৰো পান, ৰাখিনু যতনে
ওকি ভালা ৰে ঢাল খোপাতী গোৱালিনী নাচ কৰেৰে

ওকি ভালা ৰে কমোৰ ঢোলে গোৱালিনী বাৰা বানে ৰে

আৰে সাজিল গোৱালিনী ৰে

কাতি ছাৰি আঘোন পইল, খেতিত পাকিল ধান

সজিল গোৱালিনী ৰে

হাতে নিয়া জলেৰ ঝাৰি মাথায় জলপান সাজিল গোৱালিনী ৰে

গোৱালিনী তোলে ধান, কানাই সাজায় গাড়ী

সাজিল গোৱালিনী ৰে

হাসি খেলি গোৱালিনী চলিয়া যায় ৰে বাৰী

সাজিল গোৱালিনী ৰে ....

৪.০৩ গোৱালিলনী নৃত্যত ব্যৱহৃত আহাৰ্য্য ঃ

গোৱালিনী নৃত্য হৈছে ধুবুৰী জিলাৰ কোচ-ৰাজবংশী জনগোষ্ঠীৰ এটা পৰম্পৰাগত লোকনৃত্য। এই নৃত্যত "আহাৰ্য্য" শব্দৰ অৰ্থ হৈছে - নৃত্যত ব্যৱহৃত বিভিন্ন সাজ-সজ্জা, বস্ত্ৰ, আভূষণ আৰু সামগ্ৰী, যি দৰ্শকৰ দৃষ্টিত নৃত্যৰ সৌন্দৰ্য্য আৰু তাৎপৰ্য্য বঢ়ায়।

গোৱালিনী নৃত্যত ব্যৱহৃত মুখ্য আহাৰ্য্যসমূহ -

১) কুলা ঃ-

চিত্ৰ ঃ কুলা

গোৱালিনী নৃত্যৰ এক গুৰুত্বপূৰ্ণ আহাৰ্য্য হৈছে 'কুলা'। যাক গোৱালিনী নৃত্য পৰিৱেশন কৰোতে গোটেই নৃত্যটোতে এই 'কুলা' গাতত লৈ পৰিৱেশন কৰা হয়। এই কুলাত চাকি, ধুপ, ফুল, মিঠা প্ৰসাদ আদি সামগ্ৰী লোৱা হয়। প্ৰথমতে এই নৃত্যত বৰণ দিয়া হয়, সেই বৰণৰ সময়ত কৃষ্ণ দেৱতা আৰু মনসা দেৱীৰ স্মৰণ কৰি পূজা কৰি আৰু সেৱা লৈ নৃত্য আৰম্ভ কৰা হয়। কুলাৰ সহায়ত নৃত্যত ধানকটা, ধান উঠোৱা, ধানত বতাহ (ৰতান) দিয়া আদি কাৰ্য্য কৰা হয়।

কোচ-ৰাজবংশী জনজাতিৰ পৰম্পৰাগত ডিঙিত পৰিধান কৰা অৰ্থাৎ গোৱালিনী নৃত্যত ডিঙিত পৰিধান কৰা কিছু অলংকাৰৰ নাম ঃ-

১। চন্দ্ৰ হাড়

চিত্ৰ ঃ চন্দ্ৰ হাড়

২। সীতাহাড়

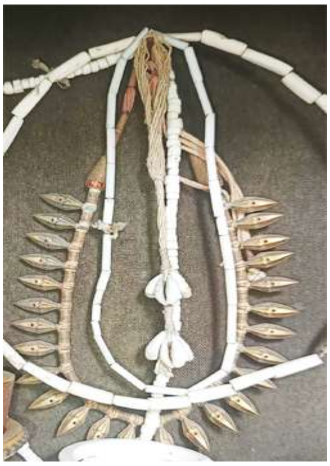

চিত্ৰ ঃ সীতা হাড়

৩। হাসুলি

চিত্ৰ ঃ হাসুলি

৪। সূৰ্য্যোহাড়

৫। মুদ্ৰা হাড়

গোৱালিনী নৃত্যত নাকত পৰিধান কৰা অলংকাৰৰ নাম ঃ

১। নদ

চিত্ৰ ঃ নদ

২। নোলো

গোৱালিনী নৃত্যত কানত পৰিধান কৰা অলংকাৰৰ নাম ঃ

১। ঝুমকা

চিত্ৰ ঃ ঝুমকা

২। অন্তি

৩। মাকৰি

৪। কানপাশা

গোৱালিনী নৃত্যত কঁকালত পৰিধান কৰা অলংকাৰৰ নাম ঃ

১। গোট

গোৱালিনী নৃত্যত ভৰিত পৰিধান কৰা অলংকাৰৰ নাম ঃ

১। পাশুলি,

২। বাঘখাৰু,

৩। নেপুৰ

গোৱালিনী নৃত্যত হাতত পৰিধান কৰা অলংকাৰৰ নাম ঃ

১। মুঠাখাৰু

চিত্ৰ ঃ মুঠাখাৰু

পৰম্পৰাগত মহিলা সকলে পৰিধান কৰা বস্ত্ৰৰ নাম ঃ

১। পাটানী

২। গামছা

চিত্ৰ ঃ পাটানী আৰু গামছা

৩। আওচা (আগোৰা)

পৰম্পৰাগত ভাৱে পুৰুষ সকলে পৰিধান কৰা বস্তুৰ নাম ঃ-

১। ফটুৱা

২। চেক গামছা বা ডুৰি গামছা

৩। শ্ৰী আংটী

মহিলা সকলে নৃত্য নিজৰ সৌন্দৰ্য্যৰ বাবে খোপাত নাৰ্জি ফুল বা বতৰৰ যিকোনো ফুল, ওঠত আগতে কামসেন্দুৰ লগাইছিল যদিও বৰ্তমান সেই কামসেন্দুৰ পাবলৈ নাই কাৰণে লিপস্টিক ব্যৱহাৰ কৰা হয়।

গোৰালিনী নৃত্য পৰিৱেশন কৰা এগৰাকী নাচনীৰ সম্পূৰ্ণ ৰূপ

৪.০৪ গোৰালিনী নৃত্যত ব্যৱহৃত তাল, ছন্দ আৰু বাদ্যযন্ত্ৰ ঃ

গোৰালিনী নৃত্যত চটকা ছন্দৰ ব্যৱহাৰ কৰা হয়। গোৰালিনী নৃত্যত ব্যৱহৃত তাল -

তাল - খেমতা তাল

মাত্ৰা - ১২

তালি - ২

খালি - ২

বিভাগ - ৪

ঠেকা ঃ- ধা তে তে / না ধি না /
× o

না তে তে / ধা তি না / ধা
২ o ×

গোৱালিনী নৃত্যত ব্যৱহাৰ কৰা বাদ্য যন্ত্ৰৰ নাম ঃ

ক) কিছু তত্ বাদ্যৰ নাম ঃ

১) দোতাৰা

চিত্ৰ ঃ দোতাৰা

২) সাৰিন্দা

চিত্ৰ ঃ সাৰিন্দা

৩) ৰসমাদাৰী (একতাৰা)

চিত্ৰ ঃ ৰসমাদাৰী

৪) বেনা

চিত্ৰ ঃ বেনা

৫) ঘুলটুং

চিত্ৰ ঃ ঘুলটুং

খ) পৰম্পৰাগত কিছু ঘন বাদ্যৰ নাম ঃ

১) জুৰি

চিত্ৰ ঃ জুৰি

২) খুঞ্জুৰী

চিত্ৰ ঃ খুঞ্জুৰী

৩) কাশী

চিত্ৰ ঃ কাশী

৪) ঘুগুৰা

চিত্ৰ ঃ ঘুগুৰা

গ) পৰম্পৰাগত কিছু অনবদ্য বাদ্যৰ নাম ঃ

১) ঢাক

চিত্ৰ ঃ ঢাক

২) ঢোল

চিত্ৰ ঃ ঢোল

৩) কৰ্কা

চিত্ৰ ঃ কৰ্কা

৪) খোল

৫) জবডংকা

ঘ) পৰম্পৰাগত কিছু সুসীৰ বাদ্যৰ নাম ঃ

১) মুখাবাশী (আৰবাশী)

চিত্ৰ ঃ মুখাবাশী (আৰবাশী)

২) আৰবাশী,

চিত্ৰ ঃ আৰবাশী

৩) সানাই,

চিত্র ঃ সানাই

৪) মুখবাশী

চিত্র ঃ মুখবাশী

পঞ্চম অধ্যায়

৫.০০ সামৰণি ঃ

সাংস্কৃতিকভাৱে অতি চহকী কোচ ৰাজবংশীসকলৰ পৰম্পৰাগত নৃত্যবোৰৰ ভিতৰত গোৱালিনী নৃত্য অন্যতম। কৃষিভিত্তিক এই নৃত্যটি কোচ ৰাজবংশীসকলৰ সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ উজ্জ্বল প্ৰতীক। মূলতঃ কৃষিভিত্তিক এই নৃত্যত কৃষ্ণৰ লীলাৰ এক আভাসো দেখিবলৈ পোৱা যায়। মহিলাসকলে সুমধুৰ গীত আৰু বাদ্যৰ সুৰৰ তালে তালে নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰে। চহা মনৰ আনন্দ গোৱালিনী নৃত্যৰ যোগেদি জিলিকি উঠিছে। শস্য চপোৱাৰ সময়ত গোৱালিনী নৃত্য প্ৰদৰ্শন কৰা হয়। আধুনিক সময়ছোৱাত গোৱালিনী নৃত্য চহা জীৱনৰ মাজতেই সীমাবদ্ধ নাথাকি সমগ্ৰ জনমানসৰ সন্মুখতেই প্ৰদৰ্শিত হৈছে।

এই গৱেষণা পত্ৰখিনি ধুবুৰী জিলাত প্ৰচলিত কোচ ৰাজবংশী জনজাতিৰ এক ঐতিহ্যবাহী নৃত্যশৈলী গোৱালিনী নৃত্যৰ ওপৰত কেন্দ্ৰীভূত। গোৱালিনী নৃত্য কেৱল এক সাংস্কৃতিক উপস্থাপন নহয়, ই কোচ ৰাজবংশী সমাজৰ ধৰ্মীয়, সামাজিক আৰু সাংস্কৃতিক পৰম্পৰাৰ গভীৰ প্ৰতিফলন। এই অধ্যয়নৰ মূল উদ্দেশ্য হৈছে গোৱালিনী নৃত্যৰ উৎপত্তি, বিকাশ, পৰিৱেশনৰ উপাদান, বাচনিক ও নৃত্যভংগী, পোষাক-আভৰণ, সংগীত আৰু বাদ্যযন্ত্ৰ আদি বিভিন্ন দিশৰ সঠিক বিশ্লেষণৰ মাধ্যমে নৃত্যখনে ৰাইজৰ সংস্কৃতিক অৱদান কেনেকৈ আগবঢ়াইছে, সেই বিষয়ে আলোকপাত কৰা।

এই গৱেষণাত মৌখিক সাক্ষাৎকাৰ, ক্ষেত্ৰসমীক্ষা আৰু গ্ৰন্থপাঠৰ সহায়ত তথ্য সংগ্ৰহ কৰা হৈছে। গোৱালিনী নৃত্যৰ আধুনিক সময়ত হোৱা পৰিৱৰ্তন তথ্য ইয়াৰ সংৰক্ষণৰ প্ৰয়োজনীয়তা এই গৱেষণাৰ অন্যতম গুৰুত্বপূৰ্ণ অংশ। সামগ্ৰিকভাৱে এই ক্ষুদ্ৰ গৱেষণাৰ জৰিয়তে গোৱালিনী নৃত্যৰ সাংস্কৃতিক মূল্য আৰু কোচ ৰাজবংশী সমাজত ইয়াৰ অৰ্থবোধ সলনি হোৱাৰ ধাৰা এটি চিত্ৰিত কৰা হৈছে।

৫.০১ আলোকচিত্ৰঃ

ক্ষুদ্ৰ গৱেষণাখনত বিষয়বস্তুটোৰ ওপৰত অধ্যয়নৰ লগতে তথ্য সংগ্ৰহ কৰা শ্ৰদ্ধাৰ গুৰু তথা সমল ব্যক্তি সকলৰ সৈতে উঠা কিছু আলোকচিত্ৰঃ-

চিত্ৰঃ বাবলু চন্দ্ৰ ৰায়ৰ লগত- কোচ-ৰাজবংশী লোক সংস্কৃতিৰ এগৰাকী শিল্পী। তেখেত এগৰাকী অনাতাঁৰ শিল্পী, দূৰদৰ্শণ শিল্পী। গৌৰীপুৰ আঞ্চলিক কলা পৰিষদৰ সম্পাদক, কোচ ৰাজবংশী ফক কালচাৰেল একাডেমিৰ সহ সম্পাদক লগতে কোচ ৰাজবংশী লোক নৃত্য, গীত, বাদ্যযন্ত্ৰ, মুখাশিল্পৰ প্ৰশিক্ষক।

চিত্ৰঃ কোচ ৰাজবংশী লোক সংস্কৃতিৰ স্বনামধন্য নৃত্য শিল্পী - উত্তম কুমাৰ ৰায়ৰ লগত

চিত্ৰঃ কোচ ৰাজবংশী লোক সংস্কৃতিৰ স্বনামধন্য নৃত্য শিল্পী কেশ বালা ৰায়ৰ লগত

চিত্ৰঃ মুনমুন ৰায়ৰ লগত

৫.০২ গ্ৰন্থপঞ্জি -

১) বৰদলৈ, নিৰ্মলপ্ৰভা - অসমৰ লোক সংস্কৃতি, বীনা লাইব্ৰেৰী, গুৱাহাটী, ২০১৭।

২) গোস্বামী, ড° ভৃগুমোহন - সংস্কৃতি কৃষ্টি জনকৃষিঅট আৰু অন্যান্য, আঙ্গিক প্ৰেছ, গুৱাহাটী, ২০১২।

৩) বৰুৱা, বালা নিহাৰ - প্ৰান্ত বাসীৰ ঝুলি, Centre for Koch-Rajbongshi studies & development, ২০১৮।

৪) নিয়োগী, ড° প্ৰতিমা - গোৱালপৰীয়া লোক পৰিৰেশ্য কলা, পূৰ্বাঞ্চল প্ৰকাশ, গুৱাহাটী, ২০২২।

৫) ৰায়, গৌৰীমোহন - কামতা ৰাজ্যেৰ ইতিহাস, নবীন প্ৰিন্টাৰ্চ, গৌৰীপুৰ, ১৯৯৮।

৬) দাস, ড° ধীৰেণ - ও মোৰ হায় হস্তীৰ কন্যা ৰে, নবীন প্ৰকাশন, গৌৰীপুৰ, ১৯৯৪।